

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

CETATEA SOROCII

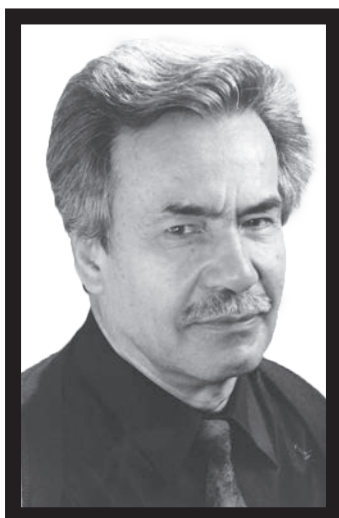
autor Serghei Crîjanovski, meșter cioplitor în piatră

**CRĂCIUN
FERICIT!**

UN FESTIVAL PE NOTE DE 10 CU LACRIMI PRINTRE ELE

(sau Un festival spre nemurire, cum n-a mai fost în ținutul nostru)

poetul
Dumitru Matcovschi

Casa părintească

s. Vadul-Rașcov, Șoldănești

PAVEL POPA Decembrie — tradițional Udrea.....	1
Calendar Cronologic.....	2
LIUBA DANUȚA Festivalul Concurs al Interpretilor acordeoniști „Mihai Bătrânul”.....	4
GALINA BORDOS Spiridon Vangheli — scriitorul excelent al universului copilăriei.....	5
Dumitru Matcovschi — unul dintre cei mai mari poeți ai neamului.....	5
ALA PRUTEANU Săptămâna Tineretului în or. Cahul.....	6
ANGELA OLĂRESCU Artistul plastic Gheorghe Oprea la Cricova.....	7
DUMITRU PĂSAT Cultura populară în viziunea filosofică a lui D. Cantemir.....	8
MARIANA COCIERU Bocetul — expresie a umanității.....	9
SERGIU CUMATRENCO Un festival pe note de 10 cu lacrimi printre ele... 13	
LIDIA UNGUREANU Larisa Petcu — om al cărții și al obștei.....	15
TATIANA JEREĞHI „Acasă la noi e ca la noi acasă”.....	16

LUDMILA REUȚOI Lozovenii în ospete la frații români.....	18
ULEA CALISTRU Festivalul de la Negrești.....	19
NOIE ROTARU Beciul Teodesiu din s. Telenesti.....	20
ANDREI TAMAZLĂCARU Colinde de Crăciun.....	21
ION DOMENCO O interpretă din Cantemir cucerește publicul meloman din România.....	22
LUDMILA BELONOȘCA Festival concurs regional al cântecului popular „Teodor Negară”.....	23
SILVIA FLOREA Târgul meșterilor populari „La Nistru, la mărghioară”.....	25
SERGIU BULGARI Oameni ce sfîșec locurile cu sudoarea muncii.....	27
ELENA NEGOIȚĂ Biblioteca publică Fălești, de la tradiție la modernitate..	28
ELENA LEVIȚCAIA Veșnicia are nume.....	28
ADA ZAPOROJANU Întâlniri de neuitat la Drochia.....	29
SERGIU COJOCARU Epigrame.....	30

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 12 (30) decembrie 2013

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef
dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național
de Etnografie și
Istorie Naturală
dr. Victor Ghilaș, AȘM
Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii
Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova
Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii
Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Ialoveni
Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l. /
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

Decembrie — tradițional Undrea

Anotimpul Iarna își începe existența cu decembrie — cea de-a 12 lună în calendarul nostru. Românescul decembrie provine de la cuvântul latinesc „decem” care în traducere semnifică zece, pentru că această lună în calendarul roman era a zecea. Fiind ultima lună a anului în calendarul nostru, numărul 12 „Este produsul înmulțirii celor 4 puncte cardinale cu 3 planuri (nivele) ale lumii, specifice mentalității arhaice: lumea subpământeană, cea terestră (intermundul) și lumea cerului”. Este cifra zodiacului și simbolizează universul în mișcarea lui ciclică, spațio-temporală. În simbolistica creștină e semnul totalității și cifra Ierusalimului Celest: are 12 intrări, la fiecare poartă stau 12 îngeri, zidurile sunt sprijinite pe 12 piloni, pereții sunt încrustați cu 12 pietre prețioase etc.”.1. p.54.

Grecii numeau luna decembrie Poseidon. Românii de pretutindeni o mai numesc tradițional Undrea. Mai mulți folcloriști consideră că denumirea de Undrea este sinonimul numelui Andrea care vine de la faptul că încă se păstrează în amintirea românilor Sfântul Andrei, care se sărbătorește la 30 noiembrie/13 decembrie. La romani numele Apostolului Andrei era legat și asociat cu animalul lup, care are rădăcini semnificative în denumirea veche a dacilor, „daoii”, (lupi), lupul fiind și simbolul lor, dar și a fost și al sanctualelor Daciei, constatări întâlnite în mai multe legende ale dacilor, lupul fiind prieten al dacilor, însoțitorul lor la bine și la rău. Se prezice că lupii ar fi fost alături de daci în zilele de grea cumpănă — căderea Sarmizegetusei. Tot aici aflăm că capetenia lupilor, l-ar fi vegheat pe Apostolul Andrei prin pustia Dobrogei. Începând cu anul 1997 Sfântul Andrei este considerat „Ocrotitorul României”.

Simboluri și semnificații

Cea de-a doua versiune este următoarea: „undréa, undrele, (îndrea, andrea, indrea), s.f. – 1. Denumire populară pentru luna decembrie. 2. Ac de cusut. – Russu (1981: 408-409): Prezent în trei dialecte, andrea – undrea e vechi, anterior influenței slave. Undrea (spre diferență de celelalte var.) duce la o conexiune etimologică, sensul de bază fiind „ac încârligat sau răsucit” sau mai simplu „unealtă pentru cusut, înădăit, împletit”. Arhetipul *undrella conține o temă *und-r- a rad. i.-e. *uendh- „a învăța, a răsuci, împleti”. Termen autohton”. 2.

Luna decembrie este caracteristică prin: ciclul de înnoire a timpului; fermentarea vinului în butoaie; scăderea bruscă a temperaturii; căderea ambundentă a zăpezii; durata zilei mai mică de cât durata nopții; apariția temporară a soarelui.

Undrea este o lună foarte bogată în simboluri.

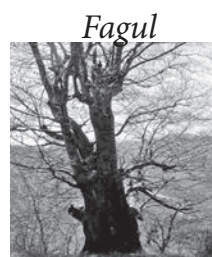
Pietrele lunii

Floarea lunii

Arborii lunii

Una dintre cele mai semnificative sărbători religioase (pe stil vechi) a lunii decembrie este

Intrarea Maicii Domnului în Biserica/4 decembrie

Sărbătoarea Intrarea Maicii Domnului în Biserică este cunoscută în popor sub denumirea de Vovidenia sau Ovedenia, amintește de momentul în care Fecioara Maria a fost adusă de părinții săi, Ioachim și Ana,

PAVEL POPA,
cercetător științific,
Institutul de Filologie al AȘM

la Templul din Ierusalim și este considerată de popor drept zi magică.

În aceasta zi:

— copiii pun crengi de măr în vase cu apa și ținute la lumină și căldură ele înmuguresc și înfloresc și sunt folosite ca sorcove în seara de Anul Nou;

— se fac preziceri referitoare la oameni și la vreme, așa cum va fi vremea în această zi, așa va fi toată iarna;

— în casele credincioșilor, candela, lumânarea și focul din vatră va arde toată noaptea, pentru că Ovedenia este considerată Sărbătoarea luminii;

— credincioșii, pentru a cinsti sărbătoarea respectivă fac rugăciuni și ofrande: mâncăruri de post, pește și lumânări sfințite, crezând că vor avea parte de sănătate, bucurii, reușite în viață;

— dacă credincioșii vor respecta cu adevărat această sărbătoare, în anul ce vine hambarele lor vor fi pline de roadă și vor avea fericire în gospodărie și familie;

— de Ovidenie se fac pomeni pentru morți, dar și contra farmecelor, se ung ușile și ferestrele cu usturoi, se fac farmece și descânțece, se află ursita sau ursitul;

— această sărbătoare îndeamnă pe toți creștinii să se pregătească sufletește și trupește să primească sărbătoarea Nașterii Domnului;

— dacă în această zi în biserică va fi soare, atunci vara va fi secetoasă, iar dacă vor fi nori, atunci vor fi multe boli și iarna va fi foarte grea;

— se crede că de Ovidenie se deschid cerurile și cei cu sufletul curat vor înțelege limba animalelor;

— e bine ca oamenii certați să se ierte între ei;

— oamenii nu trebuie să lucreze;

— credincioșii au dezlegare la peste, ulei și vin.

Bibliografie:

1. Ivan Evseev, *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*, Editura „AMARCORD” Timișoara, 1994, p. 54.

2. Sursa: <http://dexonline.ro/definitie/undrea>.

Calendar Cronologic

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

1 DECEMBRIE

Ziua națională a României; ziua marii uniri;

Ziua Mondială de luptă împotriva HIV/SIDA.

2 DECEMBRIE

1935

Nicolae Labiș s-a născut la 2 decembrie 1935, Poiana Mărului, c. Mălini, jud. Suceava, poet român cu un talent remarcabil.

1951

S-a născut la 2 decembrie, 1951 îndrăgita cântăreață **Zinaida Julea** în s. Hârbovăț, Anenii Noi. Studiile le-a efectuat la Școala de muzică „St. Neaga” (1973-1977) și Institutul de Arte (1988-1993) din Chișinău. În perioada 1968-1991 este solistă în Orchestra de muzică populară „Fluieraș” a Filarmonicii din Chișinău, apoi solistă în Orchestra „Mugurel”. În 1976 îi este conferit titlul de Artistă emerită, în 1985 - Artistă a poporului, în 1993 - medalia „Meritul civic” și în 1997 - Ordinul Republicii. În prezent colaborează cu Orchestra de muzică populară a fraților Advahov.

3 DECEMBRIE

Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități.

4 DECEMBRIE

1957

Petre Ungureanu s-a născut la 4 decembrie, 1957 în s. Horești, Ialoveni. A absolvit Colegiul de muzică „St. Neaga” (1975) și Conservatorul (1986), până în 1989, este diriguitorul Ansamblului de cântece și dansuri populare bulgare a Filarmonicii Naționale. Actualmente activează prorector al Universității de Cultură al Academiei „Stefan cel Mare” a M.A.I., deținând gradul de maior de poliție. În anul 1995 i s-a conferit titlul onorific „Maestru în Arte”, iar în 1996 „Meritul Militar”.

Sărbătoarea Intrarea Maicii Domnului în biserică

5 DECEMBRIE

1930

Vladimir Curbet, coregraf, folclorist, director artistic, primmaestru de balet al Ansamblului Național Academic de Stat de Dansuri Populare Joc, s-a născut la 5 decembrie, 1930 în c. Susleni, Orhei. A absolvit Școala de Muzică de la Casa Unională de Creație „N. K. Krupskaja” din Moscova, Școala de Muzică „Ștefan Neaga” (1966), a condus colectivul de dansuri și fanfara din Susleni (1949-1953) și din s. Caragaș (1953-1957). Din 1957 - pedagog-repetitor, din 1958 - conducător artistic, prim-maestru de balet al ANS-

DP Joc. În 1969 fondează pe lângă Joc Studioul Coregrafic, restabilind Școala de Coregrafie pe lângă Școala de Muzică „Ștefan Neaga”. Premii cu Ansamblul „Joc”: Festivalul Tineretului și Studenților de la București (1953) - Diploma de gradul I și Medalia de Aur, Festivalul internațional de la Moscova (1957) - Premiul I, Medalia de Aur; Festivalul internațional de Folclor, Dubrovnik, Iugoslavia (1965) - locul I și Medalia de Aur, Festivalul Folcloric din Germania - Diploma de gradul I și Medalia de Aur. În 1979 Joc devine Ansamblu Academic. A prezentat spectacole în fața a peste 14 mln. de spectatori, 8000 concerte în peste 63 de țări. A cules și valorificat 35000 de cântece, balade, doine. A contribuit la filmele: Poienile Roșii, Nunta la Malinovka, semnează cărțile: La vatra horelor (1973), Promotori ai artei populare (1979), Tot cu cântul mă mângâi (1980), Așa-i jocul pe la noi (1994), La gura unei peșteri de comori (1994), Grai și tradiții ne-au unit (2000), Valori perene românești (2003), La vatra jocului străbun (2005). Distincții: Artist al Poporului din Moldova (1967), Artist al Poporului din ex-Uniunea Sovietică (1981), Laureat al Premiului de Stat (1972), Cavaler al Ordinului Republicii Moldova (1992), 2 ordine Drapelul Roșu de Muncă, ordinul Prietenia Popoarelor, etc.

10 DECEMBRIE

Ziua Internațională a drepturilor omului.

13 DECEMBRIE

1959 S-a născut la 13 decembrie, 1959 în satul Dubna, Soroca **Andrei Sochircă**, actor la Teatrul Național Mihai Eminescu din Chișinău.

14 DECEMBRIE

1951

Cântărețul de muzică ușoară **Iurie Sadovnic** s-a născut la 14 decembrie, 1951 în s. Jura, Râbnița, a copilărit la Susleni, Orhei (1954). A activat în cadrul Filarmonicii din Moldova. A promovat balade și doine: Miorița, Toma Alimoș, cântece pe versurile lui M. Eminescu, V. Alecsandri, melodii pentru copii pe versuri de Gr. Vieru ș.a. Solist al formațiilor Contemporanul (1977-1978), Bucuria (1979-1982). În 1983 a înființat formația Legenda, cu care a activat până în 1999. Filmografie: La pragul drag (Telefilm-Chișinău, 1988). Distincții: Premiul „Boris Glavan” (1983); Artist Emerit din R. Moldova (1984), Medalia Meritul Civic (1993), Medalia „Mihai Eminescu” (2000).

15 DECEMBRIE

1884 **G.T. Niculescu-Varone** s-a născut la 15 decembrie 1884, București, a decedat la 30 mai 1984, București, folclorist și traducător. A absolvit liceele „Matei Basarab” și „Enăchiță Văcărescu”, face studii universitare de litere și drept, absolvice în 1908. Funcționează ca bibliotecar la Institutul Geologic din București (1905-1930). A audiat în 1927 și 1928,

câte două luni pe vară, cursuri de romanistică și de istoria artei și folclor la College de France, Paris. A colaborat la „Hunedoara noastră”, „Izvorașul”, „Informația Harghitei”, „Universul” etc. Adevărata vocație - cercetarea folclorului, două dintre cărțile sale fiind distinse cu premii ale Academiei Române. Publică sistematic contribuții la cunoașterea portului și a coregrafiei populare românești: Jocuri românești necunoscute, Alte jocuri românești necunoscute (1931), Folclor român coregrafic (1932), Jocurile noastre naționale (1933), Les Danses populaires roumaines (1933) și în colaborare Dicționarul jocurilor populare românești (1980, lucrare care cuprinde 5332 de jocuri, fiind un instrument de lucru „unic în literatura de specialitate”. Niculescu-Varone se numără printre pionierii bibliografiei folclorului românesc.

21 DECEMBRIE

Solstițiul de iarnă.

1935

Stela Popescu s-a născut la 21 decembrie, 1935 în or. Bălți, actriță de teatru și film. Stela Popescu, doamna Teatrului de Revistă (or. București), a reușit să se mențină în topul celor mai iubiți actori ai scenei românești timp de mai bine de jumătate de veac.

22 DECEMBRIE

1939

Stefan Andronic, maestru de cor, profesor, s-a născut la 22 decembrie, 1939 în com. Slobozia, pl. Herța, jud. Dorohoi. A făcut studii muzicale la Școala pedagogică din Cernăuți. A activat la școala medie nr. 10 din Cernăuți. A absolvit Conservatorul „G. Musicescu” (1962-1964). Este fondator și animator a două studiouri corale pentru copii din Chișinău: „Lie Cioacărlie” al Palatului creației copiilor (1973-1975) și „Vocile primăverii” al Liceului „I. Creangă” (din 1979). Maestru Emerit al artei (1990).

23 DECEMBRIE

1923

Igor Vieru s-a născut la 23 decembrie, 1923 în s. Cernoleuca, portretist, ilustrator de cărți, scenograf, pedagog, redactor artistic.

1935

Vlad Ioviță s-a născut la 23 decembrie, 1935 în s. Cocieri, Dubăsari. A absolvit Școala coregrafică „A.Vaganova” din Leningrad (1954), cursurile superioare de scenaristică din Moscova (1962-1964). Din 1966 colaborează cu studioul „Moldova-film”, semnând scenariul filmului Se caută un paznic. Cu filmul Fântâna (1966) a obținut Marele Premiu și Diploma Festivalului regional de filme de la Chișinău (ed. a VII-a, 1967). A mai montat filmele istorice Dimitrie Cantemir (1973), care a obținut Diploma Pentru oglindirea temei istorice la Festivalul unional de filme din Baku (ed. a VII-a,

1974) și La porțile satanei (1980) - Diploma Pentru cel mai bun scenariu la Festivalul republican de filme din Chișinău (ed. I-a, 1980). Distincții: Premiul de Stat (1976). Vlad Ioviță a fost secretar al Uniunii Cineaștilor din Moldova (1981-1983). A decedat la 23 iunie 1983, în Chișinău, fiind înmormântat în satul natal. Numele lui Vlad Ioviță este purtat de Liceul teoretic din s. Cocieri.

27 DECEMBRIE

Ziua Națională a Actorului.

1950

Alexandru Lozanciuc s-a născut la 27 decembrie 1950 în s. Miciurin, Drochia. Absolvește Colegiul muzical „Ștefan Neaga” în anul 1976. Cât a învățat la colegiu a cântat în ansamblul „Moldoveneasca”. Pe parcursul anilor 1976-1981 studiază canto la Institutul de Arte „G. Muzicescu” de la Chișinău.

În anul 1976 pleacă la Festivalul internațional de muzică ușoară de la Berlin de unde se întoarce cu un trofeu important. Începând din anul 1981 și până în anul 1992 este solist al Orchestrei de muzică populară „Folclor”. În același timp a început să-și caute propriul stil, l-au ajutat în acest sens Iu. Filip și G. Mustea, astfel au apărut șlagărele „Lăcrimioara-n primăvară”, „O, pălărie”, „Noroc”. În anul 1982 participă la Concursul de muzică ușoară de la Soci, de unde se întoarce învingător. A scris romanul autobiografic „Taina destinului” în două volume, dedicat memoriei Tamarei Ciobanu (Chișinău, 1997). În anul 2010 a lansat un CD cu 150 de melodii, dintre care 12 în primă audiție. Odată cu CD-ul, al 14-lea a editat și o carte cu poezii - „Megaplan din viața mea: cântecul și dragostea”. Este membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova. În anul 1990 i s-a conferit titlul onorific Artist Emerit, iar în 1993 - medalia Meritul Civic, este cavaler al „Ordinului Republicii” Moldova - 2000.

31 DECEMBRIE

Ajunul Anului Nou.

1596 **Petru Movilă** s-a născut la 31 decembrie, renumit teolog și om de cultură al Moldovei, Poloniei, Rusiei și Ucrainei.

FESTIVALUL—CONCURS al interpreților acordeoniști „MIHAI BĂTRÂNU”

LIUBA DANUȚA, șef Secție Cultură Dondușeni

Mihai Bătrânu s-a născut la 3 iulie 1954 în satul Cernoleuca, raionul Dondușeni. Își începe studiile muzicale la Școala de Cultură „Elena Sârbu” de la Soroca, „clasa acordeon” în anul 1969, ca la 1972 să absolvască cu succes instituția. Mai târziu, în anul 1979 simte nevoia să-și perfecționeze măiestria și să obțină studii muzicale superioare, absolveste, astfel și Institutul de Arte „G. Musicescu” în anul 1986 (actualmente – Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), specialitatea „acordeon”. Cariera și-o începe în anul 1973 în calitate de acordeonist al tarafului „Doina Moldovei” din satul Târnova, Dondușeni, apoi în anii 1973-1974 este conducător artistic al unei formații de amatori. Pe urmă soarta îl aduce în Orchestra de muzică populară „Veselia”, unde activează în anii 1974-1975, la fel, în calitate de acordeonist, ca în anul 1975 să fie invitat în calitate de acordeonist la Orchestra de muzică populară „Folclor” a Radioteleviziunii Naționale. În anul 1989 Mihai Bătrânu devine Laureat al Festivalului Interpreților Instrumentiști de la Moscova. În anul

1995 i-a fost conferit titlul onorific de Maestru în Artă al Republicii Moldova. S-a stins din viață în anul 1999 în orașul Dondușeni, pe când cânta cântecul „Lume, lume, soro lume...”

La 25 septembrie 2013 orașul Dondușeni a fost gazda unui eveniment de excepție - I ediție a Festivalului – concurs al interpreților acordeoniști „Mihai Bătrânu”, program cultural finanțat în parteneriat de Ministerul Culturii, Consiliul raional Dondușeni și Secția Cultură. Ideea desfășurării evenimentului aparține Secției Cultură care în colaborare cu AO „Tinerele Femei Cernoleuca” au inițiat acest proiect în scopul valorificării și promovării interpreților acordeoniști din zona de nord a Republicii în memoria virtuosului, celebrului acordeonist Mihai Bătrânu.

Protagonistii ediției I a Festivalului-concurs au fost 20 de acordeoniști din raioanele Drochia, Edineț, Râșcani, Ocnița și desigur, Dondușeni, inclusiv copii și adulți, fără limită de vârstă, care au prezentat respectiv 2-3 piese populare la acordeon, una fiind din repertoriul lui Mihai Bătrânu.

Festivalul a fost onorat de mai mulți oaspeții, printre care: dl Oleg Volontir, director artistic al CNCPC-PCI, dl Mihai Amihalachioaie, șef secție al aceleiași instituții, dna Svetlana Gorcinschi, lector superior, șef de catedră la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, dna Tatiana Cojocar, vicepreședinte al raionului, dna Victoria Cojocar, director al AO „Tinerele Femei Cernoleuca”, soția regretatului Mihai Bătrânu - dna Agripina cu feciorul Mihai Bătrânu-junior, dna

Maria Lisnic, sora lui Mihai Bătrânu, orășeni, consăteni și prieteni, care l-au cunoscut și care păstrează cu pietate memoria omului de omenie, celui care a fost Mihai Bătrânu.

Moderatoarea activității, Liliana Cilibic, specialist principal la Secția Cultură, după derularea unui scurt filmuleț despre viața și activitatea lui Mihai Bătrânu, a dat start Concursului, invitând în scenă unul câte unul acordeoniștii din cadrul Secțiunii copii și adolescenți, care plini de emoții și de responsabilitate și-au prezentat programul: Cebotari Cornelii, Brânză Dan și Răilean Victor, toți din satul Corlăteni, r. Râșcani; Rusu Florin din s. Trinca, Edineț; Rusu Valerian și Didric Evghenia din satul Cupcini, Edineț; Covali Sorin din s. Târnova, r. Dondușeni; Vlad Cotovici, din s. Dondușeni, r. Dondușeni; Burbulea Dan, Pcela Victoria, Pușcaș Aurel din or. Dondușeni. După ei au urmat concurenții din cadrul Secțiunii tineret și adulți: Ion Vorotneac, s. Țarigrad, Drochia; Ion Guțu, s. Scăieni, r. Dondușeni; Ghenadie Garaz, or. Ocnița; Valeriu Vozian, s. Frasin și Culcițchii Leonid, s. Baraboi r. Dondușeni; Zestrea Victor și Cemărtan Ion din or. Dondușeni, Vovc Valentin din s. Cernoleuca, r. Dondușeni, Alexandru Znașovan din s. Țaul, r. Dondușeni. Concurenții au fost acompaniați de orchestrele de muzică populară din localitățile de unde au venit.. Au impresionat în mod special publicul orchestra de muzică populară „Rapsozii nordului”, de la Consiliul raional Ocnița, dirijor Ghenadie Garaz, Orchestra de muzică populară „Vatra dorului” din satul Țarigrad,

Drochia, dirijor Ion Guțu, orchestra de muzică populară „Alboteanca” din s. Țaul, Dondușeni, dirijor Alexandru Znogovan; orchestra de muzică populară „Rapsodie” de la Palatul Culturii Dondușeni, dirijor Valentin Znogovan etc.

Juriului în frunte cu dl. Oleg Volontir, nu i-a fost ușor să determine învingătorii Festivalului-concurs. Într-un final Trofeul (Marele premiu) al Festivalului, oferit de Secția Cultură, i-a fost decernat lui Alexandru Znogovan, s. Țaul, r. Dondușeni.

La Secțiunea copii și adolescenți

Locul I i-a revenit d-rei Pcela Victoria din or. Dondușeni, Locul II lui Burbulea Dan, or. Dondușeni și Didric Evghenia, s. Cupcini, raionul Edineț, Locul III lui Vlad Cotovici, s. Dondușeni, r. Dondușeni și Rusu Florin, s. Trinca, r. Edineț.

La Secțiunea tineret și adulți Locul I i-a revenit lui Ghenadie Garaz, or. Ocnița, Locul II – lui Victor Zestrea junior, or. Dondușeni și Vovc Valentin, s. Cernoleuca, r. Dondușeni, Locul III – lui Cemârtan Ion, or. Dondușeni, și Ion Vorotneac, s. Țarigrad, Drochia.

Toți participanții au fost menționați cu premii bănești (finanțate de Ministerul Culturii).

Participanții la eveniment au beneficiat de un mic dejun și o masă de pomenire, organizate cu bunăvoință de Consiliul raional Dondușeni.

Familia Bătrânu s-a arătat mulțumită de reușita evenimentului menționând că Festivalul – concurs al interpreților acordeoniști „Mihai Bătrânu” merită a avea continuitate în timp întru dezvoltarea și promovarea cauzei căreia i s-a dăruit cu tot sufletul Mihai Bătrânu.

GALINA BORDOS,

șef BP, s. Oxentea r. Dubăsari

Dubăsari

Dubăsari

Spiridon Vangheli –

scriitorul excelent al universului copilăriei

Cu acest generic Biblioteca publică pentru copii din satul Oxentea r. Dubăsari a desfășurat variate activități pe parcursul întregului an, pentru familiarizarea beneficiarilor de diferite vârste cu opera scriitorului. În trimestrul III au fost organizate ore de lectură pentru cititorii de vârstă 6-10 ani, discuții asupra cărților citite ale marelui scriitor.

Copiii – participanți la asemenea evenimente rămâneau dispuși de cele auzite și dornici de a reveni din nou în lumea lui GUGUȚĂ. Urmărindu-le ochii curioși și naivitatea de copil mi-am dat seama că oriunde iar purta soarta, ei, mereu se vor întoarce la momentele dragi sufletului când au făcut cunoștință imaginar cu Guguță – erau îndrăgiți atât de micul cititor, cât și de cel matur, deoarece viața dăruită de Maestru Vangheli este una de basm și se completează de minune cu cea biologică și spirituală oferită de părinți.

Pentru beneficiarii de vârstă 11-14 ani s-a organizat Concursul de creație cu genericul „Pe aripile fanteziei în Țara Copilăriei” care s-a desfășurat în două secțiuni: artă plastică; artă aplicată. La secțiunea arta plastică, locul I i-a revinit elevului clasei a VI-a „A” Ilev Anatol, locul II lui

Rusu Cristian, clasa V-a „A”, de locul III s-a învrednicit Rusu Nicolae, clasa a V-a „A”. La secțiunea arta aplicată: locul I a fost decernat lui Rusu Nicolae, locul II lui Ilev Anatol și locul III Danielei Beznos. Toți participanții au fost menționați cu diplome și cadouri.

S. Vangheli e anume născut să fie scriitor pentru copii îl caracterizează nu o enigmatică detașare de copil ci o afinitate cu el.

Dumitru Matcovschi

unul dintre cei mai mari poeți ai neamului.

Un pic de bunătate oameni buni!

Un picușor-ușor-ușor de bunătate:

e Bunătatea axa astei lumi

coborătoare din imensitate.

Un pic de bunătate oameni buni!

(Dumitru Matcovschi)

În memoria marelui poet, la 20 octombrie, a avut loc ora literară în cadrul căreia a fost vernisată Expoziția de carte „Dumitru Matcovschi – poet al neamului”; revista bibliografică despre viața și activitatea poetului; victorina literară „Am fost și eu un om pe-acest pământ”. Au fost recitate poezii și audiate cântece pe versurile poetului. În cadrul victoriei, I loc a fost obținut de către eleva Scaun Valeria, cl. a VI-a, locul II de Burghila Elena, cl. VI-a și locul III i-a revenit Nicoletei Bordos, cl. a V-a.

Scopul activităților respective a fost: promovarea lecturii; stimularea și valorificarea potențialului creativ al copiilor prin realizarea lucrărilor inspirate din operele scriitorilor Spiridon Vangheli și Dumitru Matcovschi.

Săptămâna Tineretului

în or. Cahul

ALA PRUTEANU, or. Cahul

ment menționăm profesorii Leșchevicene S.Iv., Latu N.P., Ivanenco V., Bratu V., Bejan L., Radu N. Desigur nu putem să nu amintim și tinerele talente, sau „starurile” de mâine: : Popov C., Șeremet E., Nebunu G., Vicol A., fără de care manifestațiile nu ar fi fost desăvârșite.

Cu un cuvânt de mulțumire și apreciere pentru cei implicați în desfășurarea programei, dar și cu un real ajutor pentru destinatarii manifestațiilor date, la finele programei, care s-a desfășurat pe parcursul a trei zile (13-15 noiembrie), s-a adresat directoarea instituției menționate dna A. Ciuvalschi și L. Nisterenco, reprezentant din partea primăriei orașului.

**„DĂRUIEȘTE
UN ZÂMBET”!!!**

Binecunoscutul proverb „scopul scuză mijloacele” se pare că este la fel de util și în secolul tehnologiilor, doar că nu în aspectul tehnologic, ci la nivelul relații interumane. Prin iureșul vieții, adesea ne pomenim că sunt oameni care se află lângă noi și chiar au nevoie de o anumită porțiune a timpului nostru, mereu deficitar. „Dăruiește un zâmbet” celui care are poate un pic mai mult nevoie de el. Sub acest motto în orașul Cahul, toamna aceasta, oameni din domeniul artei muzicale, au reușit să sensibilizeze opinia publică și să stopeze măcar pentru câteva momente alergarea cu care ne-am obișnuit. Lângă noi, adică lângă mine și tine, se află acei care sunt lipsiți de o familie, de părinți, de afecțiunea care le poate fi acordată de cei pe care ei nu îi au alături, sau poate că nici nu îi cunosc.

Diverse manifestații muzicale, găzduite de către Școala de Arte din or. Cahul, au reușit să strângă drumurile încrucișate ale mai multor profesori, elevi și chiar administra-

tori ai orașului într-un scop caritabil, în vederea susținerii copiilor de la casele de copii. TeVeCe, concurs de cântece, concerte susținute de diferiți interpreți la diverse instrumente, recitaluri vocale și chiar manifestații teatrale - toate au fost făcute în prezența celor amintiți, dar și în favoarea lor. Printre cei implicați în acest eveni-

ANGELA OLĂRESCU,
Biblioteca Publică or. Cricova

Artistul plastic Gheorghe OPREA la Cricova

Biblioteca Publică Cricova a găzduit din luna mai până în prezent **Expoziția de pictură a artistului plastic Gheorghe Oprea**, Maestru în Arte, unde fiecare utilizator al instituției noastre a avut ocazia s-o admire și aprecieze la justa ei valoare.

La 25 octombrie 2013 în incinta bibliotecii a avut loc vernisajul expoziției respective, la care ne-au onorat cu prezența Valentin Guțan, primar de Cricova, Tudor Braga, critic în arte, artistul plastic Andrei Mudrea, Maestru în Arte și consilierii locali: Snejana Țurcanu, Liudmila Zveaghina, elevii Școlii de Arte din Cricova, specialitatea *arta decorativă și arta plastică* împreună cu profesoarele Olga Oloieru, Olga Calincova și diferite categorii de cititori ai bibliotecii noastre.

Moderatorii activității au fost Angela Olărescu și Tamara Larii.

Dl Valentin Guțan în mesajul său de salut a menționat, că *dl Gheorghe Oprea a făcut un pas bine gândit hotărând să-și expună o parte din lucrările sale la biblioteca din Cricova. Această expoziție oferă posibilitate de a trezi interesul față de artă, de pictură la cititori. Sper, că și la Cricova crește o personalitate în pictură cu care ne vom mândri în viitor. E foarte bine, că există o colaborare de parteneriat între Biblioteca Publică Cricova și Uniunea Artiștilor Plastici din RM.*

Dl Oprea a fost caracterizat: *După roadă se cunoaște pomul și după faptă omul, căci omul muncitor e ca un pom roditor, iar cel inimos e ca un pom frumos, el te umbrește, el te hrănește și el te încălzește.*

Dl Gheorghe Oprea a povestit privitorilor cum a început să picteze, care îi este muza ce îl slujește și în

prezent, cum alege cu atâta iscusință nuanțele culorilor. Dumnealui, odată la cinci ani face o totalizare expunându-și lucrările în fața îndrăgostiților de artă. Ne-a vorbit despre expozițiile sale în Belgia, Italia, Rusia și alte țări.

Dl Tudor Braga a menționat, că *toposul personal al artistului pentru diversele sale forme de configurare a lucrărilor se relevă prin a fi pus drept piatră unghiulară preocuparea pentru valorificarea potențialului comportat de coloristică. Culoarea plină, valorile acesteia sunt constante de care este legat artistul pentru a realiza armonii. În aceste lucrări el își exprimă inspirația de creație populară. Acest cuptor, vatră țărăneasă, sobă sunt redade cu mândrețe remarcând viața oamenilor de la sat.*

În schimb Andrei Mudrea s-a expus cu privire la culorile și dizainul lucrărilor în care sunt redade motivele și formele de exprimare din creația populară, care satisfac rigorile artei moderne.

Au fost adresate întrebări din partea cititorilor, cei mai activi au fost elevii de la Școala de Arte. Cuvinte de mulțumire a exprimat consilierul local dna Liudmila Zveaghina: „*Arta nu este pe înțelesul tuturor, dar ea necesită mult timp, multă dragoste*”.

Administrației pulică locală i-a oferit dlui Gheorghe Orea o diplomă de merit pentru colaborarea fructuoasă cu Biblioteca Publică Cricova promovând arta frumosului, trezind interesul pentru arta plastică printre membrii comunității noastre.

CULTURA POPULARĂ

În viziunea filosofică a lui

Dimitrie Cantemir

(340 de ani de la nașterea sa)

DUMITRU PĂSAT

Dimitrie Cantemir, figură enciclopedică a umanismului românesc, a acordat o atenție deosebită, în cercetările sale filosofice, și culturii populare. În unele opere cantemirene identificăm, chiar și în titlurile lor, diverse preluări a modalităților folclorice de referință asupra lumii, cum ar fi, într-un exemplu, formulările de tipul „giudețul sufletului cu trupul”, „gâlceava înțeleptului”, „icoana lumii” etc. Pe lângă informațiile oferite de varii ramuri științifice, marele nostru gânditor le-a realizat din plin și pe cele de ordin etnografic în care găsea multiple similitudini / corespondențe cu propria sa imagine despre lume. Când mergea vorba de cosmogonie, dânsul întotdeauna pornea de la cunoașterea veridicității adevărului redat / vizat de creațiile populare, fiind de părerea că sunt demne să capteze atenția sa.

Astfel, de exemplu, în Divanul..., după formula vieții populare, apar „socotelile” omului cu lumea în care trăiește. Pentru o mai bună înțelegere a ideilor expuse, disputa se desfășoară în formă de dialog, autorul considerând că așa se structurează și gândirea populară, când este vorba, să zicem, de rațiune și credință / sacralitate. Cel care dialoghează cu lumea, în cazul nostru Înțeleptul, lasă, precum se procedează și în comunicarea orală, câmp deschis problemelor de morală pe care le ridică, fără să absolutizeze, deoarece, opina principele-filosof, numai pe un atare traseu se poate ajunge la adevăr. Lăsând o cale de înțelegere a destinului uman, Dimitrie Cantemir

permite ca dialogul dintre Înțelept și Lume să se desfășoare liber. Armonia și optimismul la care se ajunge sunt considerate ca având un rost și o finalitate moralizatoare.

În Sacrosanctae scientiae indepingibilis image (Imaginea de nedescriș a științei sacrosancte), Cantemir dezvoltă ideile cunoașterii în care sunt admise și credințele despre lumea naturală, așa cum apar ele în creația orală autohtonă. Referindu-se la procesul de creare a lumii, savantul nu pregetă să prezinte toate elementele materiale (pământul, apa, lumina, aerul etc.), pe care le întâlnim și în spiritualitatea poporului. De aici și concluzia că „ordinea naturii” sau „ordinea naturală”, care este determinată de „dispoziția divină” sau „voința divină”, pe schema celor șase zile din Cartea Genezei, să o fi luat / adaptat și din textele existente în opurile populare, ele având în epocă o largă circulație.

Preocupările filosofico-folclorice ale lui Dimitrie Cantemir se evidențiază cu destulă claritate în Istoria ieroglifică, unde, chiar și sub forma lui alegorică a luptei dintre Inrog și Corb, elementul popular este întâlnit frecvent. Sunt preluate motive și noțiuni specifice despre „zidirea lumii”, „pricina pricinilor”, a „firii umane” etc. Exemplele selectate de către Cantemir-filosoful sunt foarte apropiate de limbajul creației orale. Proverbele, datinile, obiceiurile sunt utilizate și prelucrate de către savant în alte două lucrări: Descrierea Moldovei și Hronicul vechimei romano-moldo-vlahilor.

Spre a motiva originea istorică și noblețea spirituală a neamului din care-și trage obârșia, Cantemir apelează la tradițiile păstrate de popor, la moravurile lui sănătoase și la obiceiurile vechi ale acestuia, care s-au ridicat în fața lumii. Asemeni lui Nicolae Iorga și Mircea Vulcănescu mai târziu, Dimitrie Cantemir observă că poporul a cultivat graiul în viața de zi cu zi, fiindcă limba constituie un dar etnic fundamental. Filosoful ilustrează acest deziderat, pornind de la valorile spirituale ale poporului său, cu origini daco-romane, conștient pe deplin de faptul că neamul românesc posedă nenumărate forme de înțelegere și interpretare a lumii, printre ele: obiceiurile de naștere, nuntă, înmormântare sau alte datini. Acest „rege între filosofi și filosof între regi” (Leibniz) a fost preocupat și de mitologia autohtonă, de o „istorie a daimonologiei mitice”, amintind de „cultul străvechi al Daciei”, de obiceiurile moștenite. Din aceeași spiritualitate gânditorul a desprins „codul vieții morale” păstrat de către înaintași prin faptele lor și prin a lor dragoste de țară. Neclintită și nemutată rămâne „acea vestită a bătrânilor zisă: Luptă-te pentru moșie”.

Dimitrie Cantemir rămâne a fi gânditorul care a proiectat cultura națională orală într-o viziune aparte despre lume și om, înscriind „modul românesc de a fi în civilizația universală ca unul de sine stătător” (N. Iorga).

Umanismul filosofic cantemirean, așadar, este unul deschis și profund ancorat în tradițiile folclorice.

BOCETUL — expresie a umanității

obiceiurile legate de înmormântare sunt arhaice, întrețesute de credințe și superstiții precreștine, iar odată cu adoptarea creștinismului ca religie oficială, biserica nu a reușit să interzică practicile păgâne, ci implementând în contextul lor noi elemente, le-a orientat să respecte dogma creștinească.

În pofida tuturor practicilor și riturilor funebre cu substrat magic

Practicarea obiceiurilor din cadrul ritualului de înmormântare ne demonstrează că spre deosebire de momentele existențiale din ciclul familial: nașterea și nunta, cel legat de petrecerea defunctului pe ultimul drum al vieții este mult mai viu, mai plin de conotații simbolico-ritualice, de credințe și superstiții ancestrale. Informatorii de folclor pledează pentru respectarea și executarea corectă a practicilor legate de înmormântare pentru a diminua din povara păcatelor săvârșite de decedat. Cercetătorii elementului respectiv au menționat de nenumărate ori că

sau ritual, despărțirea de cel decedat implică profunde tulburări spirituale, până la serioase probleme psihice. *Marea trecere* dintre lumea „de aici” și lumea „de dincolo” presupune o rezistență eficientă, un examen existențial susținut de cei vii.

Integrarea decedatului în lumea celor morți are la bază o serie de practici și rituri care îi asigură călătoria celui plecat spre lumea de dincolo și încrederea celor vii că nu va reveni. În cultura tradițională românească există o temere față de decedații răătăciți, presupuși a deveni strigoi („moroi”) –

MARIANA COCIERU,
cercetător științific,
Institutul de Filologie al AȘM

credință de transformare în vârcolaci a sufletelor întunecate, așa cum sunt sinucigașii, vrăjitorii, cei care au avut o moarte năprasnică: accidentații, înecații, electrocutații etc., dar și răposații obișnuiți: „se credea, că dacă nu vor fi luate anumite măsuri de protejare, de prevenire, orice decedat «curat» se poate transforma în «necurat», adică într-un răposat în care se încuibează duhurile rele” [1, p. 39]. După cum ne dovedesc o serie de obiceiuri între lumea celor vii și a celor morți au existat întotdeauna punți de comunicare, iar frica față de cei decedați era de natură temperată [2, p. 43]. Pe teritoriul Moldovei exista credința în viața de apoi, în acest sens îmbunarea morților se realiza prin diverse ritualuri de „hrănire”, adică prin oferirea „pomenilor” în numele celui răposat. Prin respectivele daruri sufletul celui decedat urma să se liniștească și să nu mai provoace neplăceri celor vii.

Decesul unui bolnav creează mai puține implicații sufletești pentru comunitate din motiv că moartea invocată era văzută de nenumărate ori ca o rezolvare a suferinței. Alta e situația în cazul înmormântării: unor prunci, copii, pentru care viața abia a început; a părinților, pentru copiii cărora simbolizau mângâierea, sfatul, dragostea și legătura cu viața; a tinerilor nenunțiți, pentru care înmormântarea se desfășura sub formă de nuntă; a ostașului răpus pe câmpul de luptă, căruia i se organiza o procesiune alternativă în satul de baștină (etnologul

Romulus Vulcănescu în studiul său *Coloana cerului* menționează o procedură de înmormântare alternativă prin înlocuirea mortului cu un brad îmbrăcat în haine „pentru a suplini astfel o absență” [3, p. 69]) etc.

Alături de credințele, superstițiile cu referință la lumea celui decedat și practicile necesare defunctului pentru a i se facilita *Marea Călătorie* spre *Lumină* și traversarea pragului spre *adevărată viață*, un rol deosebit îl au textele funebre.

În poezia obiceiurilor de înmormântare intră *cântecele ceremoniale* și *bocetele*. Exegetul Balász Lajos grupează *cântecele ceremoniale* în două categorii: pe de o parte, *cântecul zorilor* performat la răsăritul soarelui în timpul celor două-trei zile până la înmormântare, sau doar în ultima zi (pe alocuri prin Banat și în prima zi după înhumare); *cântecul de rămas bun*, *cântecul ălmare* – care conține sfaturi pentru marea călătorie a celui decedat; *cântecul de petrecut*, care se interpretează în timpul procesiunii mortuare și un *cântec care cuprinde diverse povețe de organizare* a locuinței de veci; iar pe de altă parte, *cântecul bradului* (de steag, de sulită) în care prin intermediul unor simboluri legate de tăierea bradului se exteriorizează durerea provocată de momentul tragic al existenței umane [4, p. 81].

O altă categorie a poeziei funebre o constituie bocetele. După forma lor de manifestare etnologul I. Ghinoiu le împarte în: *bocetul arhaic* – „formă genuină a suferinței însoțită de țipete, strigăte, vaiete, suspine, gesturi disperate”; *bocetul versificat* – care cuprinde motive folclorice ornamentate ca adevărate imagini artistice și *bocetul nemărturisit* – ca o durere interioară, tăcută, ca o zburcunare sufletească [5].

Bocetul e un strigăt al sufletului, o lamentație de durere, o creație improvizată, dictată de circumstanțele în care a avut loc decesul, evocatoare a vieții răposatului, a relațiilor pe care

le-a avut cu comunitatea. Interpretată pe o melodie de jale se conturează în versuri, dar se întâlnește și în proză.

Exegeții români Constantin Eretescu, Mihai Pop, Dumitru Pop, Valeriu Ciobanu vorbesc despre o dezvoltare spațială a bocetului. În comunitățile unde există cântece mortuare, bocetul reprezintă mai mult „o lamentație improvizată pe o melodie jalnică”, „neversificată” (M. Pop, D. Pop, V. Ciobanu), „texte cu totul lipsite de structură poetică” (C. Eretescu) [6, p. 125], în zonele unde cântecele funebre lipsesc sau au dispărut cu timpul, bocetul s-a cizelat, devenind o creație cu versuri bine definite, care dezvăluie motive, imagini simbolice preluate din cântecele mortuare de odinioară, pentru a obține „o mai mare stabilitate” și un „caracter ceremonial”. În aceste locuri, bocetul constituie, mai degrabă, „un act tradițional”, decât o „expresie spontană a durerii” [7, p. 53].

Temele oglindite în țesătura bocetului sunt adesea legate de elementele-cheie proprii ciclului funerar: indiferența decedatului față de zburcunul sufletesc al rudelor îndoliate; casa-sicriu, casa-mormânt; îndemnarea la un dialog cu bocitoarea; *refuzul* defunctului de a întreține o conversație; dorul neastâmpărat după rudele decedate anterior; trecerea în altă dimensiune spațială; integrarea în lumea celor morți; boala incurabilă; ireversibilitatea „Marii Călătorii” etc.

Lamentațiile improvizate se referă și la tărâmul celălalt – la lumea „de dincolo”. Presupunerea că „acolo” există o ordine în ierarhizarea relațiilor oferă speranță celor vii că răposatul se va alătura rudelor decedate. În bocete se descrie și drumul către noua locuință, se dau diverse sfaturi orientative pentru sufletul care rătăcește în lumea morților, se transmit mesaje pentru comunitatea „de dincolo”.

Colportorii acestei creații ritua-

lice funebre sunt cu predilecție femeile – rude, prietene și vecine. În taină, bocitul poate fi practicat și de bărbați [5], dar acest lucru nu este caracteristic. Prin forma sa de performare, bocetul îmbunare a defunctului de a nu crea năpaste mai târziu („decedatul trebuia numaidecât să fie bocit, «deoarece aceasta îi va aduce sufletului alinare»” [1, p. 39]), reprezintă o eliberare psihică de emoțiile negative și instaurarea unei euforii, resemnări în fața realității crude. Inițiat ca un strigăt al durerii, bocetul are funcția de a descărca sufletele celor îndoliați și obținerea stării de catharsis. E cunoscută și o altă latură a acestei practici. În unele localități există bocitoare „talentate” care interpretează pe lângă bocetele improvizate, pe cele cristalizate, ca adevărate creații artistice. Jelitul acestora ia forma unei „profesii” și, uneori, nu presupune nici o implicare din partea performerului. Se realizează o concurență în executarea cât mai reușită și lugubră a textului funebru între colportorii acestei specii folclorice. Din motive legate de modă, pătura superioară a societății își permitea angajarea unor astfel de bocitoare pentru ritualul de înmormântare, dar și din convingerea că era o rușine pentru un boier sau alt demnitar să-și exteriorizeze emoțiile: „Cei bogați năimesc bocitoare, care știu felurite cântece de jale, în care arată ticăloșia și deșertăciunea vieții” [8, p. 203]. Despre existența de secole a unor astfel de bocitoare „profesioniste” ne mărturisește în studiul său *Bocetele de înmormântare moldovenești* marele „cărturar și profet al Basarabiei” Alexie Mateevici. În Egiptul Antic, unde era deosebit de dezvoltat cultul morților exista un adevărat institut al „bocitoarelor angajate”. Aceste „poete populare, reprezentante ale liricii de jale” vehiculau creațiile lirice cristalizate ca adevărate elegii [9, p. 40-41].

Bocirea sau „jelirea” cum se mai spune în zona Moldovei nu cunoaște perioade determinate de executare, evi-

dent, în afara nopții, adică de la răsăritul până la apusul astrului solar, perioada nocturnă fiind dedicată privegherii și riturilor care îl constituie. Bocetul poate fi practicat oricând, de la survenirea morții până și după înmormântare. El poate apărea involuntar, odată cu vederea corpului neînsuflit al decedatului, sau la vizitarea locului de veci. Despre executarea temporală a bocetului pe teritoriul Republicii Moldova ne mărturisesc cercetătorii Andrei Hâncu și Valentin Zelenciuc: „Răposatul era bocit în ziua înmormântării, în ziua a treia, a noua, a patruzecă după înmormântare și în zilele de mare sărbători – de ziua sfinților Vasile, Gheorghe, Ion, la Ispas, Sânziene etc.” [1, p. 39].

Compoziția muzicală a acestei specii din ciclul familial este raportată la momentul lugubru al existențialului, are fraze simple, cu una sau două rînduri melodice și păstrează o stabilitate în valorificarea motivelor folclorice în funcție de zonă, de localități: „Melodia bocetului nu se deosebește prin melodică, ci prin profunzime, prin diapazonul potențialului afectiv, psihologic” [1, p. 39]. Etnologii basarabeni Andrei Hâncu și Valentin Zelenciuc deosebesc *cântece străvechi mortuare*: cântecul bradului, cântecul zorilor etc. și două categorii ale *bocetului*: *de agenți* (de mamă, tată, frate, soră, fiu, fiică, soț, soție, bunică, bunel, văr, verișoară etc.) și *fazuale*, legate de treptele înmormântării la anumite timpuri (de zori, de priveghi, de făcut sicriul, de scos mortul, pe drum, la mormânt, de pomenire etc.). În categoria poeziei funebre etnologul A. Hâncu definește și câteva forme mixte, interspecii: *bocete-cântece*, *cântece-bocete*, *bocete-parodii*, *parodii-bocete*, care se interpretează, și în afara ritualului de înmormântare.

În cele ce urmează vom încerca să exemplificăm câteva teme abordate preponderent în bocetul practicat de colportorii de folclor românesc din Basarabia, Transnistria, nordul Buc-

vinei, Transcarpatia. La bază vom lua tipologia bocetului versificat realizată de etnologul I. H. Ciubotaru în studiul monografic *Marea trecere* [10]:

salutul defunctului: „Ileano, zorii se zoresc, / Gospodinele se trezesc / Și diridică prin casă, / Și de copilași își cată” [11];

anunțarea defunctului că-i sosește carte domnească (scrisoare) de plecare: „Scoală, lelicuță, scoală, / Că-i hăt mulțisor de-asară! / Și te uită pe fe-reastră / Că-ți vine carte domnească, / De la noi să te pornească” [12, p. 345];

cererea iertării: „Veniți și voi, doi părinți, / Și vă luați iertășiune, / Iertășiune părințască” [13];

revolta și blestemul morții: „Ba-tă-te-ar pustia, moarte, / Cum n-ai fă-cut cu dreptate, / Ne-ai intrat tu pe fe-reastră / Și ne-ai luat stălpul casei” [14],

lauda defunctului și durerea lăsată în gospodăria din care pleacă: „Scoală, scoală, Ioneli, / Scoală, Ioneli, nila me! / Scoală, hulubașule, scoală, / Cî di as-tădz încolé, / Eu nilișoară n-oi mai ave / Și credzare n-oi mai ave; / Ioneli, Ioneli! / Gospodărașu neu! / Adi, hulubașule, acasă / Ș-on gospodari cum am gospodă-ritu amândoi-u, / Ș-om crești copchilași amândoi. / Da eu și sî fac sângurî! / Cum sî întorc cu gospodăria! [15];

i se vorbește de truda zadarnică din lumea de aici: „Vasăli, Vasălicî, / Toată viața ai trăit, / Da la urmă ce-ai făcut? / Și di tânăr te-ai pierdut. / ... Tu, Vasăli, șe-i făcut? / Eu noroc pi lumi n-am avut. / Tu zășei cî dacî noi ne-om lua, / Casî bunî ni-om fași. / Ai zâs cî ne-om fași casî cu iatajuri, / Da tu Ț-ai făcut-o di scândureli / Și numa niagrî di chironeli” [16];

îi amintește de întâlnirea care va să fie la judecata de apoi: „Omule, pământ și lut, / Ce te bați cu gândul mut / 'N-ceea lume nu-i ca-ici, / Să le faci toate cum zici, / Dar acolo este vamă, / Ce-ai făcut îți vei da samă!” [17];

i se dau detalii despre drumul și lumea de dincolo: „Tu te duci în ceea

lume, / Unde nu cunoști pe nimeni. / Da e sama tare bine / Și m-ascultă și pe mine, / Că sânt două drumurile – / Unul tot cu floricele, / Flori albastre și de jele, / Celalalt de busuioc, / Parcă-i părau de foc” [18] etc.

Să observăm câteva conotații simbolice ale unor elemente din gramatica funerară despre care amintesc textele funerare ale românilor.

Trecerea pragului casei reprezintă un simbol al liminalității, dar și al obstrucției, pânza care se așează pe prag simbolizează puntea de trecere din spațiul obișnuit al casei în cel al lungii călătorii spre tărâmul de ne-întoarcere, al strămoșilor. Încuierea rudelor în casă, încuierea ușii de la intrare, spargerea unei oale noi de pământ, scoaterea în curte a patului pe care a zăcut mortul și a mesei conotează separarea radicală a celor două lumi: *a viilor și a morților*.

Simbolul casei-țarine este înlocuit cu cel al casei-mormânt, casei-sicriu, casei-cimitir. Trecerea peste o apă se făcea prin puntea pe care o semnifica o pânză, un ștergar, o batis-tă așezată peste apă.

Biserica în călătoria de la casa defunctului până la cimitir are și ea rol de accentua simbolică separatorie, prin faptul că desemnează casa comunității, a satului. Monumentul-mormânt reprezintă în practica rurală individualitatea celui decedat, este percepută ca o locuință de veci. De asemenea, groapa, mormântul mai semnifică și transcendența într-o altă dimensiune, extremă, într-un alt spațiu.

Într-un bocet decedatul va trece din satul celor vii în satul „de pe deal”, de pe coastă, adică în satul morților. „Olișoară, măculiță / Te-ai suit pe deal / Să-ți fie mai răcoare” [19]. Etnologul Nicolae Panea în lucrarea *Gramatica funerarului* cu referire la acest moment de transcendere subliniază: „dacă satul devine expresia spațială a colectivității viilor”, atunci „cimitirul devine expresia

spațială a colectivității morților” [20, p. 61]. Textele funerare dezvăluie lumea „de dincolo” ca pe o oglindă a celor vii, care are aceleași elemente, bunăoară, decedatul, odată cu înhumarea, va ajunge să se întâlnească cu ceilalți morți la o fântână: „De te duci în ceea lume / Să dai la fântână anume / Unde toți morții s-adună” [21]. În credința tradițională fântâna unește lumea terestră cu cea subterană și, totodată, poate fi un „ochi” deschis spre cer. Săparea și îngrijirea fântânilor are drept scop primordial potolirea celor însetați în numele strămoșilor, de aceea apa consumată mai este numită și *apă de pomană*. În riturile funerare se mai păstrează și astăzi obiceiul de a da de pomană vase cu apă, ca pe lumea cealaltă decedatul, în numele căruia se face această jertfă, să nu ducă lipsă de licoarea vitală. Construirea fântânilor se face adeseori în memoria celor răposați, din care motiv întâlnim fântâni amplasate lângă cimitire sau chiar morți îngropați în preajma acestora.

Din textele funerare desprindem și imagini ale păsărilor, numite „*mesagere ale morții*”, sau „*vestitoare ale răului*”, așa cum sunt corbul, coțofana, cioara, cucuveaua, ciuful, hurezul, gaia/cocoș-gaie, cucul („Cântă cucul sus pe leasă / Anicuța-i moartă-n casă, / Cântă cucul sus pe grindă, / Pe Anica-o scoate-n tindă!” [22]); cocoșul negru („prevestitor al unor evenimente funeste” [23, p. 44]: „Cucos negru cântă-n cruce/ Scoală mândră nu te duce” [24]) și *păsări legate de sufletul decedatului*: găina („călăuză a sufletului mortului pe lumea de dincolo” [23, p. 68]) și porumbelul/hulub (pasărea suflet – la români „pasărea suflet” a fost temeiul mai multor cercetări inițiate de Simion Florea Marian, Tache Papahagi, Gheorghe Pavlescu, Romulus Vulcănescu).

Bocetul sau jelirea mortului conținează pregnant sensul simbolic al plânsului ritualic și reprezintă, în fond,

un act magic, care denotă realizarea marii treceri într-un mod firesc, natural, a „dalbului de pribeag” în „lumea de dincolo”, și doar într-un plan secundar evocă și durerea momentului. Impactul scontat al practicii jelitului în cadrul ritualului funerar este obținut și din concordanța codurilor verbale și non-verbale (mimică, gest). Uneori ruperea hainelor, smulgerea părului, leșinul etc., pe de o parte, accentuează profund dramaticul situației, iar pe de altă parte, reprezintă momentul culminant al lamentației, ca în final să se revină la punctul inițial.

Mai peste tot este întâlnită și practica alienării prin răs, care se dezvoltă cu precădere în toiul nopții, la priveghi, cu scopul de a obișnui atât pe cei vii, cât și pe cel decedat cu noua lui stare. Chiar dacă moartea reprezintă punctul de angrenare la o altă lume, pragul-trecere trebuie să ia forma unei resemnări, acceptări, pentru a facilita calea de revenire la normalitate.

Bocetul rămâne a fi totuși o specie bine conturată în ceremonialul funerar, chiar dacă nu abundă în imagini plasticizante. Respectiva poezie funebă, fiind cristalizată de secole sau ca o improvizație de moment, evocă trăirile sufletești ale unui popor, constituind forma de exteriorizare a zbuciumului interior și alinarea în momentele tragice ale existențialului uman.

Referințe bibliografice:

Folclorul obiceiurilor de familie. Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de A. Hâncu și V. Zelenciuc. Chișinău, 1979.

Istoria literaturii Române. Vol. I, Folclorul. Literatura română în perioada feudală (1400-1780). București, 1964.

Vulcănescu, Romulus. *Coloana cerului*, București, 1972.

Lajos, Balász. *Folclor. Noțiuni generale de folclor și poetică populară*, Cluj-Napoca, 2003.

Ghinoiu, Ion. *Cartea românească a morților: Bocetul versificat*, 2011: [\[manente/cartea-romaneasca-a-mortilor-bocetul-versificat\]\(http://www.revistaclipa.com/5824/2011/06/permanente/cartea-romaneasca-a-mortilor-bocetul-versificat\) \(consultat la 26.11.2013\).](http://www.revistaclipa.com/5824/2011/06/per-</p></div><div data-bbox=)

Eretescu, Constantin. *Folclorul literar al românilor: o privire contemporană*. București, 2004.

Istoria literaturii Române. Vol. I, Folclorul. Literatura română în perioada feudală (1400-1780). București, 1964.

Cantemir, Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. Chișinău, 1998.

Mateevici, Alexei. *Opere*. Chișinău, 1993.

Ciubotaru, I. H. *Marea trecere. Repe-re etnologice în ceremonialul funebru din Moldova*. București, 1999.

AFASM, 1975, ms. 279, f. 21; Vilica-Hliboca(Adâncata); inf. Gheorghita M., 55 ani; cul A. Hâncu.

Bucovina, com. Vilcovul-de-Sus, inf. Glicheria, Eudochia Rachila Calancea și com. de V. Turtureanu. Apud. Marian, S. F. *Înmormântarea la români*. București, 1995.

AFASM, 1946, ms. 3, f. 34-35; Molovata – Dubăsari; inf. Irina Celonenco, 32 ani; culeg. M. Serbin.

AFASM, 1985, ms. 373, f. 152; Pătrăuții de Jos-Storogin; inf. Cibeli N. G., 54 ani, cul. G. Botezatu.

AFASM, 1988, ms. 388, f. 250-251; Moldovanscoe – Crâmsc – Crasnodar; inf. Maria G. Vicol, 67 ani; culeg. E. Junghietu.

AFASM, 1973, ms. 259, f. 213-215; Mălăiești – Grigoriopol; inf. Aculina C. Mițul, 50 ani; culeg. I. Ciobanu, T. Ștefărtă.

AFASM, 1958, ms. 99, f. 47; Târnauca-Herța-Cernăuți; inf. Lohan D.; cul. G. Spătaru.

AFASM, 1958, ms. 99, f. 46; Târnauca-Herța-Cernăuți; inf. Lohan D.; cul. G. Spătaru.

AFASM, 1960, ms. 130, f. 156; Tal-maza-Ștefan Vodă; inf. Boiscriu Timofte, 74 ani; culeg. Tipa M.

Panea, Nicolae. *Gramatica funerarului*. Craiova, 2003.

AFASM, 1974, ms. 266, f. 8; Tochile-Răducani-Leova; inf. Huștiuc Iacob, 70 ani; cul. I. Ciobanu, I. Buruiană, E. Chitoroagă.

AFASM; 1963, ms. 145, f. 148; s. Colibași-Vulcănești; inf. Șchiau Ana, 62 ani; cul. A. Hâncu, V. Țurcanu, E. Tarlapan.

Evscev, Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara, 1994.

Pavel, Emilia. *Pasărea, motiv decorativ pe mormântul Mariei de Mangop de la Putna*: <http://convorbiri-literare.dntis.ro/PAVELoct8.html> (consultat la 20.11.2013).

UN FESTIVAL PE NOTE DE 10 CU LACRIMI PRINTRE ELE

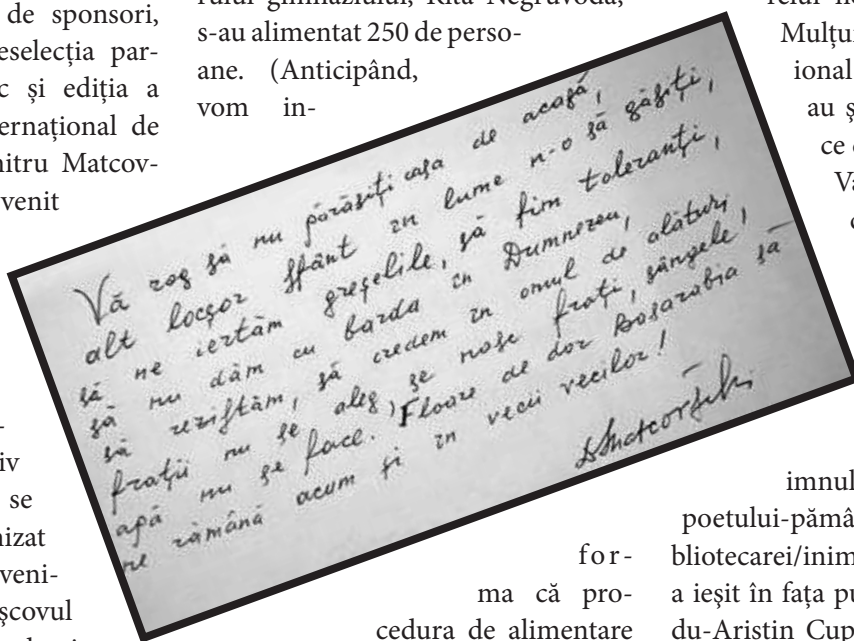
(sau Un festival spre nemurire, cum n-a mai fost în ținutul nostru)

SERGIU CUMATRENCO,
jurnalist, or. Șoldănești

După mai multe alergări, pregătiri intense, căutări de sponsori, de parteneri, după preselecția participanților, a avut loc și ediția a III-a a Festivalului internațional de poezie și cântec „Dumitru Matcovschi”. La Chișinău au venit participanți din câteva județe ale României, din regiunea Cernăuți (Ucraina), dar și din mai multe localități ale Republicii Moldova, inclusiv din Chișinău, pentru a se deplasa în mod organizat la locul desfășurării evenimentului – la Vadul-Rașcovul drag inimii poetului-academician Dumitru Matcovschi. Două autocare mari, însoțite de o coloană de alte autovehicole, s-au apropiat încet de sat și toată lumea din ele a invadat cimitirul unde Dumitru Matcovschi își doarme somnul de veci, chiar la picioarele iubitei sale mame și a tatălui. Mulți au ingenuncheat la mormânt, unii lăcrimând chiar. Apoi au depus flori lângă coroanele încă proaspete, aduse aici recent, după trecerea la Domnul a regretatului Poet. Pe urmă toată lumea s-a deplasat, în majoritate pe jos, la casa-muzeu “Dumitru Matcovschi”. Directorul muzeului, sora poetului, Valentina Rota-

ri, a povestit mulțimii de lume despre copilăria lui Mitrică (așa era el numit acasă), despre aceea că cea mai mare parte a operei dumisale are tangențe nemijlocite cu locșorul acesta natal și scump, cum se exprima chiar Dumitru Matcovschi. Au fost rostite mai multe omagii, ulterior fiind vizitate odăile în care și-a petrecut copilăria poetul, apoi toată lumea s-a deplasat la cantina gimnaziului “Dumitru Matcovschi”, unde era pregătit un prânz copios. Din spusele directorului gimnaziului, Rita Negruvodă, s-au alimentat 250 de persoane. (Anticipând, vom in-

forma că procedura de alimentare a participanților s-a mai repetat încă de 3 ori, seara și adevuza – la dejun și prânz. Deci s-au făcut cheltuieli mari. Dar s-a meritat!).

Publicul s-a delectat pe cinste în ziua aceea. Au venit să-l omagieze pe poet și să interpreteze cântece pe versurile scrise de Măria Sa vestitele Olga Ciolacu și Nina Crulicovschi – celebre prin vocile lor inconfundabile. N-a lipsit și Ministrul Culturii, Monica Babuc. În mica sa alocuțiune, dânsa a specificat: “Mă gândeam, când ascultam cântecele pe versurile foarte frumoase ale lui Dumitru Matcovschi, că nu numai dumneavoastră, cei de

la Vadul-Rașcov, sunteți privilegiați că-l aveți – toată țara e privilegiată. Acum, după trecerea pe alte tărâmurii a poetului, n-aș dori să transformați acest festival în Festival al Lacrimii, ci al rezistenței, luptei, așa cum ne-a îndrumat Măria Sa. Ministerul Culturii a contribuit cu 20 de mii de lei pentru organizarea festivalului și o vom face întotdeauna. Tot Ministerul Culturii este inițiatorul de a declara 2014 anul Dumitru Matcovschi. Vom avea foarte și foarte multe acțiuni dedicate mar-

relui nostru poet și tribun. Mulțumesc Consiliului Rațional și primăriei locale că au știut să conștientizeze ce comoară s-a născut la Vadul-Rașcov. Oaspeții care o să vă vină o să vă aducă numai valori incontestabile”.

După ce colectivul de artiști amatori din localitate a cântat imnul satului pe versurile poetului-pământeian și muzica bibliotecarei/inimoasei Ana Sireșanu, a ieșit în fața publicului actorul Sandu-Aristin Cupcea, care a recitat cu mult suflet, înflăcărare și talent versuri ale poetului, dar și ale sale, dedicate lui D. Matcovschi.

Apoi o armată întreagă de actori ai Teatrului Național “Mihai Eminescu” au jucat în scenă piesa “Pomul vieții” - o pierlă din dramaturgia matcovschiiană. Înnoptase de-a binelea când publicul spectator a părăsit satisfăcut casa de cultură din Vadul-Rașcov, majoritatea dintre care a fost cazat la zeci de gospodari buni din sat...

În ziua a doua de asemenea a fost interesant, deși cam obositor. Zic așa deoarece, portivit și șefului secției ra-

ionale Cultură, Tineret și Sport, Grigore Zănoagă, programul a fost prea încărcat. Și juriului, și publicului le-a fost cam dificil să-și păstreze acută atenția, deoarece au evoluat tocmai 128 de concurenți. Unde mai pui că și unele poezii, cântece erau repetate prea din cale afară de des. “Numai cântecul “Inimă de mamă” a răsunat, la diferite categorii de vârstă, de 11 ori, deși inițial auzisem chiar despre cifra 17. Poate și din acest motiv festivalul a durat până la ora 21.30 – juriul s-a chinuit mult să aprecieze corect concurenții”, zicea Grigore Zănoagă, el și membru al juriului, președinte fiind compozitoarea Daria Radu. Grigore Zănoagă consideră că trebuie de făcut mai calitativ preselecția претенdenților la dreptul de a participa la festival, spunând că n-ar fi rău de a include în comisia de preselecție și reprezentanți-specialiști din raionul nostru...

Da, a fost cam obositor, dar interesant, plăcut pentru cei care au avut posibilitate să concureze. Emoțiile erau foarte mari. Poate de asta mâinile unora dintre ei rămăneau reci, deși Consiliul Raional a organizat anterior încălzirea aerului și pereților sălii. Poetul a fost elogiât, a predominat veselie. Deseori însă în sală se strecura și tristețea, deoarece, de data aceasta, un fotoliu destinat cuplului Matcovschi a rămas orfan, doar celălalt fiind ocupat de doamna inimii Poetului – Alexandrina Matcovschi.

În final au fost diplome, trofee, premii, elogi și mulțumiri. Doamna Alexandrina Matcovschi a mulțumit publicului pentru atitudinea față de poet, împărțind mai multe cărți ale lui Dumitru Matcovschi și calendare dedicate lui, în deosebi punând în evidență ultimul volum de versuri ale Domniei Sale, “Eterna Carte”, care a fost propus pentru tipărire editurii “Cartea Moldovei” chiar de autor, el ne mai dovedind s-o vadă. A apărut datorită unui moldovean care a fost dus de soartă în altă parte. Dânsul însă nu

și-a uitat obârșia, neamul și poezii. Iată câteva fraze din adresarea dumisale către cititorii cărții: “Mica mea țară, Republica Moldova, astăzi este aruncată și dată uitării de “patrioții” ei. Poporul este jefuit, mințit, dezorientat de cei ce tocmai se numesc moldoveni. Mamele, tații, surorile sunt transformați în robi, altfel zis “gastorbaiteri”. Copiii, crescuți fără căldura părintească, fără cuvântul gingaș al mamei și îndrumarea tatălui, sunt pierduți și răcăciți prin vremuri...”

Ca **primul ambasador și reprezentant plenipotențiar al Republicii Bielarus în Moldova**, pe care îl doare sufletul pentru tot ce se petrece aici, simt obligațiunea creștină să-mi aduc micul meu aport la apariția acestei culegeri de poezii ale lui Dumitru Matcovschi pe care l-aș numi poetul secolului, ispășitorul păcatelor noastre omenești, el cu adevărat sacrificându-și viața, sufletul, inima, dragostea pentru meleagul și poporul său. **Cu stimă și profund respect, Valeriu Poia”...**

Tot doamna Matcovschi a instituit un premiu de suflet, de 1500 de lei, pentru o persoană, pe care a insistat s-o vadă chiar pe scenă – e Ana Sirețeanu, una dintre cele mai mari promotoare ale creației matcovschiene la Vadul-Rașcov și poate în țară, care-i cunoaște toată opera și a compus mai multe cântece pe versurile poetului, printre care și imnul satului. Organizatorii n-au uitat să aducă mari mulțumiri Consiliului Raional, primăriei Vadul-Rașcov, sponsorilor, partenerilor, oamenilor simpli care și-au adus aportul la buna organizare a festivalului. În calitatea sa de partener media, o diplomă de mulțumire a primit și redacția ziarului nostru – pentru contribuție substanțială la

realizarea evenimentului, valorificarea patrimoniului cultural național, susținerea oamenilor cu talent, entuziasm, perseverență și dăruire cu care se dedică activităților de suflet.

Da, în ansamblu a fost bine. Grigore Zănoagă mai spunea că ar fi fost și mai bine dacă nu vedeau oaspeții de pretutindeni (printre care și un consul al României la Cernăuți, care a adus personal cu mașina un membru al juriului și câțiva participanți la festival tocmai din Bucovina ucraineană) clădirile semiruinate, cioclejiile din preajma monumentului celui mai mare scriitor de limbă idiș din lume Ihil Șraibman, alte lucruri pe care gospodarii care se stimează se străduie să le ascundă cumva, să nu ne mai știe lumea că nu putem face ordine măcar într-un centru de sat. Eu aș mai adăuga, cu toată rușinea, că n-ar strica să se acorde atenție și unei încăperi de la spatele casei de cultură, care are pe ea două litere: “F” și “B”. Or, știind de cu zi ce mizerie e acolo, un oaspete vestit al festivalului, membru al juriului, scriitor din România, m-a rugat să-i luminez cu lanterna mobilului pentru a nu i se întâmpla ceva neplăcut...

A fost bine. Dar nu la toți. Un îngeraș de doar două luni a stat două zile într-un autoturism din fața casei de cultură, în brațele tatălui său. Numele lui era Ilieș Balan. Când am primit Diploma pentru OPINIA LIBERĂ chiar am îndrăznit să fac o remarcă: „O diplomă de aur pentru contribuție la organizarea festivalului ar merita și scumpul soț al Alinei Ciobanu-Balan, Radu Balan. El i-a dezlegat mâinile iubitei sale soții să se preocupe de eveniment”.

Foto de Sergiu Cumatrenco

LARISA PETCU —

om al Cărții și al Obștii

Impunătoarea experiență în domeniu a acestei personalități e relevantă, din moment ce pe parcursul deceniilor la instituția respectivă au fost posibile atâtea și atâtea reușite culturale memorabile în timp și spațiu ialovenean cu ecouri republicane.

Originară din satul Cornești, Ungheni, absolvind școala medie din localitate și facultatea de Biblioteconomie a Universității de Stat din Chișinău, ulterior, dna Larisa Petcu începându-și activitatea profesională matură de zi cu zi, oriunde nu s-ar fi aflat n-a fost singură în căutările sale.

Anii s-au succedat repezi, ca vântul, i-au adus norocul de a se afla alături de alți împătimiți ai Cărții pe care a fost dat să-i cunoască muncind cu toții în numele aceluiasi ideal de propășire a mai multor generații de cititori.

Înzestrată cu îndrăzneală și caracter, dar mai ales cu un temperament lucrativ aparte, dna Larisa Petcu, de rând cu ceilalți specialiști din raion, a pledat mereu pentru un concept inovator vis-a vis de statutul unei biblioteci avansate din toate punctele de vedere.

Metaforic vorbind, cu puterile întregului colectiv, decenii la rând, au fost testate și desfăcute atâtea și atâtea „noduri” existențiale din viața acestei instituții concrete în perioada când cultura era la pământ.

Astfel, a intuit rolul pri-

Larisa Petcu,
director al Bibliotecii Publice orășanești
„P. Ștefănuță” din or. Ialoveni

A fi bibliotecar e ca și cum ai îmbrăca zalele unui luptător pe viață.

E o condiție, firească, de altfel, ce și-a asumat-o 39 de ani la rând doamna Larisa Petcu, director al Bibliotecii Publice orășanești „P. Ștefănuță” din or. Ialoveni, care pe 17 octombrie curent a rotunjit frumoasa aniversare de 60 de ani. În cadrul Zilelor bibliotecii cu genericul „65 de ani de lectură publică la Ialoveni”, pe data de 15 noiembrie a fost lansat Caietul biobibliografic „Larisa Petcu – 60 de ani”.

mordial al Cărții în schimbarea mentalului majoritar în veacul cunoașterii și al descoperirilor din univers, nu e ușor deloc.

Hotărâtă a reprofila travaliul rudimentar, tradițional al Bibliotecii „P.Ștefănuță”, cu fiecă reușită apropiind-o de modernitate, dna Larisa a

LIDIA UNGUREANU, scriitoare

avut puterea și rezistența unui conducător delicat și inspirat totodată care n-a renunțat cu una cu două la ideile și proiectele ce țin de farmecul atractiv, de esență, al acestei instituții publice ce stă, de altfel, la temelia de reformare socio-politică și spirituală calitativă a unei comunități de factura celei ialovenene, unde Cartea și-a aflat dintotdeauna locul său de cinste.

Astfel, prin abnegație și dăruire profesională, prin inițiativele sale novatoare în domeniu întru „apărarea bibliotecii”, dna Larisa a demonstrat cu prisosință, nu o singură dată, că bibliotecarii nu sunt pur și simplu niște umili servitori ai culturii, ci individualități de curaj profesional, spirite creative și luptătoare întru soarta de mâine a Cărții, spirite care se aseamănă înde ele prin echilibrul lor interior de invidiat, prin zbuciumul lor nevăzut, dar grăitor prin faptă, prin freamătul mâinilor harnice și viteza mereu sporită a pașilor în dreptul standurilor cu mii de volume; prin clipierea vie, caldă a ochilor cărora cetirea cărților le-a împlinit înțelepciunea; prin arta de a simplifica și înnobila relația cu publicul divers; prin acea sfântă ascultare și utilitate senină

înaintea cititorului drag – calități absolut străine fiorului comun și ingrat vis-a vis de cultura națională.

Doamna Larisa Petcu s-a aflat mereu printre entuziaștii care pe parcursul aproape a patru decenii și-a trăit destinul asemeni unui încercat căpitan de corabie care ba se scufundă, ba se ridică din val înfruntând tornada dificultăților inerente vechii, când era pus de iznoavă în joc destinul cărții scrise în grafie latină importanța ei pentru contemporanetatea a cărei parte suntem cu toții.

În definitiv, a contat poate nu finalitatea, ci perenitatea acestor zăbateri și izbânzi, azi devenite istorice ale colectivului Bibliotecii Publice „P. Ștefănuță”, colectiv care muncește actualmente cu respirația vibrând în

numele și tonalitatea aceluiași ideal ce se cade protejat anume prin ridicarea la rang de valoare incontestabilă a Cărții naționale.

Și toate acestea – într-o salvarea marelui cititor de rătăcirii în abisul internetului obsedant, sau în lupta cu avalanșa nestăvilită și neverificată a publicațiilor de toată mâna ce fac un zid real, amenințător între noi, cititorul de rând și Cartea cea bună, de învățătură pentru întreg neamul.

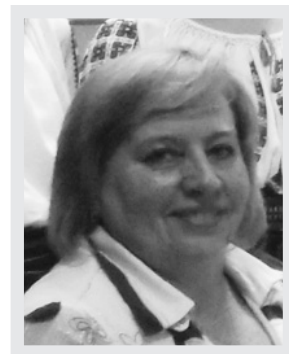
Cu alte cuvinte, prețuind fiecare zi și clipă a vieții ce i s-a dat pe-acest pământ, dna Larisa Petcu care cunoaște biografia martirului și savantului ialovenean Petre Ștefănuță mai bine decât pe a sa, nu numai că a creat și menținut un colectiv unit, responsabil și avizat în materie de bibliotecă-

noimie care urmează aceeași „instruire continuă”, activând cu succes în componența-i obișnuită, ci a deținut și diverse obligațiuni obștești pe care le-a onorat cu o dedare totală.

Om al al Cărții dar și al obșteii, distinsa doamnă Larisa Petcu a fost și este o personalitate inteligentă și înțelegătoare, de-o rară sensibilitate și ardență spirituală, cu un har înăscut de slujire societății și neamului alături cu semenii săi de-o breaslă care trudesce o viață în biblioteci nu a lehamite și caznă fără de leac, cu sentimentul că ar duce în spate o cruce străină, ci cu ușurința și larghețea sufletească a celui chemat a se întoarce cu biruință și lumină de pe linia de foc a vieții.

„Acasă la Noi e ca la Noi Acasă”

TATIANA JERECHI,
directorul Școlii de Arte,
Cojușna, Strășeni.

până la culoarea ruginie a frunzei de vie ne-a trezit un sentiment aparte de dor și nostalgie, de cele trecute, de cele trăite, de adio. Anul e pe sfârșite iar noi tot mai dăinuim cu cele mai originale clipe de fericire trăite pe parcursul lui. Așa și noi elevii și profesorii Școlii de Arte din Cojușna, Strășeni ducem dorul unei călătorii de vis pe care am avut-o în

Suntem în apusul toamnei – anotimp care ne-a produs, fiecăruia dintre noi, trăiri deosebite. Acel covor multicolor de frunze împotmolit de nuanțele gutuiului copt

luna august 2013 în jud. Bistrița-Năsăud, România. Prin invitația parvenită din partea Asociației române „Astra”, care și-a pus scop culturalizarea românilor de pretutind-

deni, să participăm la Tabăra internațională „Acasă la Noi”.

Grație Ambasadei României în RM, care în 3 zile ne-a deschis vize de călătorie, cei 17 elevi și 3 profesori am pornit la drum. Primul popas a fost la Iași, la Muzeul de Istorie a Moldovei unde am făcut cunoștință cu mulți susținători ai Astei în frunte cu dna profesor Areta Moșu – vicepreședintă Despărțământul „Astra” și președintele Despărțământului „Astra” Iași. - O personalitate notorie în cultura și știința românească, care depune eforturi deosebite de a oferi copiilor din afara granițelor românești să cunoască istoria, cultura țării. Apoi a durat un drum de poveste traversând aproape toată țara până am ajuns, seara târziu, la poale de munte, într-o localitate mică dar atât de drăguță cu numele Gledin, jud. Bistrița-Năsăud. Și mare ne-a fost mirarea când autocarul s-a oprit în fața unei biserici - Biserica Sf. Ierarh Pahomie, unde ne-a întâlnit părintele Ioan Titieni cu un zâmbet, care ne-a cucerit, zicându-ne: „Bine ați venit la Noi acasă”. Am fost cazați în Centrul Cultural „Sfântul Pahomie” construit în ultimii 2 ani. Centrul are o capelă închinată „Sfântului Ierarh Pahomie”, o clădire ce găzduiește biblioteca „Iacob Stamate”, precum și un centru pentru primirea pelerinilor. Ne-au fost oferite condiții de ședere ca la noi acasă cu odăi spațioase și bine amenajate, cu o sală unde ne petreceam timpul liber. Am avut un program pe cât de vast pe atât de interesant. Am vizitat orașele: Bistrița, Năsăud, Beclean, Târgu Mureș și Reghin; comunele: Rebrîșoara, Runcu Salvei și alte localități. Oriunde nu am fi fost, am avut parte de primiri foarte călduroase. Nu pot să nu menționez pe dl, Emil Radu Moldovan, președintele Consiliului Județean dar și vice-președintele județului Bistrița-Năsăud, pe neobositul și bunul organizator prof. Ioan Seni – președintele Despărțământului „Astra” Năsăud, prof. Cornel Cotuțiu de la Uniunea Scriitorilor, inspectorii școlari de ISJ BN, prof. Romulus Berceni, reprezentant al CJC BN și alții implicați în reușita și oferirea de clipe superbe din instructiva și educativă tabără, directori de licee, de școli și alte personalități din Ardeal.

Am avut impresia că am venit la cei mai dragi și mai scumpi prieteni, cele mai atractive și modele muzee, școli, întâlniri oficiale care nu lăsau loc plictiselii, ne-am simțim dumnezeiește. Elevii noștri nu au lăsat nici un fel de du-

bii, au demonstrat cu mult devotament că sunt adevărații soli ai Basarabiei dragă nouă și dragă tuturor românilor de pretutindeni. Evoluând cu un program artistic deosebit, copiii noștri au avut destulă autenticitate și măiestrie artistică transmițând emoții de seminție neamului, fascinandu-i prin farmecul tezaurului spiritual tradițional românesc prezent și în cugetul nostru. Au rămas profund impresionați de prestația elevei Mădălina Vrâncan (secția Teatru) cu balada „Ruga albă” de Ion Druță, de talentul și vocea melodioasă a Tamarei Scifos, eleva secției Canto cu melodiile „Răsai”, „Iertare” de Ion Aldea-Teodorovici, de interpretarea lui Gheorghe Moraru a cântecelor „Ma du-sei și eu la Olt”, „Dor de țară” etc.

Membrele ansamblului etnofolcloric al școlii noastre condus de dna Eugenia Tudose au prezentat un program de melodii populare, care au încântat nu numai publicul spectator dar și patronul fabricii de instrumente muzicale „Hora” care la sfârșitul vizitei acestei întreprinderi domnia-sa ne-a dăruit, din tot sufletul, câteva chitare, naiuri, viori, mandoline – daruri scumpe și foarte necesare instituției noastre.

Un cuvânt aparte aș avea de spus despre gazda care ne-a făcut pe toți să simțim ce înseamnă a ști să dăruiești sentimentul de dragoste curată, neprihănită tuturor indi-

ferent ca ești copil sau matur. E vorba de părintele Ioan Titieni. Am zis undeva și mai repet că dacă Dumnezeu a lăsat o rază de lumină a dragostei și a binecuvântării Sale, a lăsat-o prin acest Părinte, care ne-a arătat dar și ne-a îndemnat să ne iubim cu adevărat țara. Căci cum poți explica faptul că după o zi înăbușitoare de vară cu atâtea concerte, întâlniri, emoții elevii noștri pictau icoane pe sticlă (o tehnică deosebită, aparte) până la ora 3 de noapte ca la 7 dimineața să fie gata de alte întâlniri, călătorii... În mai bine de 35 de ani de activitate în domeniul învățământului artistic, este pentru prima dată în experiența mea de cadru didactic, când copii cu lacrimi în ochi se despărțeau de Părintele Ioan, de toți acei pe care i-am îndrăgit în această călătorie.

Sincere mulțumiri Asociației „Astra” România - dnei Areta Moșu, filialei „Astra” Strășeni - dnei Claudia Nestor, primarului de Cojușna dlui Victor Căpățână, profesorilor Teodora și Vasile Hubenco pentru organizarea acestei călătorii.

La începutul lui brumărel, viața culturală a locuitorilor satului Lozova, raionul Strășeni a fost remarcată printr-o splendidă călătorie în România.

Lozovenii în ospetie la frații români

LUDMILA REUȚOI,

Secția Cultură, Turism, Tineret și Sport, Strășeni

Consiliul local, împreună cu doamna primar Maria Ursachi s-au străduit să facă această vizită de neuitat. Trecând hotarele țării, am vizitat comuna Călărași, jud. Botoșani. Aici, dna Maria Ursachi a încheiat un contract de înfrățire și acord de colaborare cu doamna cu dna Elena Vla-jotic, primar de Călărași, unde am fost primiți cu ospitalitate și am savurat din perlele folclorului moldovenesc de peste Prut.

Relațiile socio-economice, culturale, încheiate în 2009 cu administrația comunei Cetatea de Baltă, jud. Alba, au perpetuat în timp și s-au întregit anul acesta prin participarea formației corale „Doina codrului” (105 ani de activitate) conducător Grigore Pascaru și a ansamblului de dans popular „Lo-zioara”, coregraf Sergiu Guțu, în cadrul Zilelor comunei Cetatea de Baltă, primar d. Mihăilă Cucui. Acest eveniment a fost remarcabil prin toate festivitățile desfășurate: *liturghie, depunere de flori la Monumentul Eroilor din localitate, parada portului popular, obiceiul de nuntă la ardeleni și un minunat specta-*

col artistic. Ne-au încântat obiceiurile populare din zonă, cântecele și dansurile autentice inedite, la care participă multă lume. Noi, basarabenii, am fost onorați cu căldură frățească. Formațiile artistice din Lozova au captivat publicul spectator prin veșnicile valori corale ale neamului, interpretate la superlativ, prin frumusețea și energia dansurilor moldovenești care au cules multe ovății. Tudor Ungureanu, Artist al poporului, s-a manifestat prin înaltul nivel artistic de interpretare, prin patriotismul reflectat în repertoriul său.

Fiind un grup numeros de 54 persoane, am fost cazați pe la casele gospodarilor din comună. Bunăstarea și ospitalitatea gazdelor a fost înalt apreciată de noi. O comună cu oameni harnici, cu case mari, frumoase, o curățenie ideală, cu drumuri europene. O comunitate unde activează trei biserici: creștin- ortodoxă, catolică și a treia - catolică protestantă. Preoții slujitori ai acestor lăcașe sfinte participă împreună la manifestările localității, sunt într-o fructuoasă colaborare - exemplu de urmat pentru bisericile noastre.

Călătoria noastră a continuat la Orșova, unde Dunărea curge spre Serbia, am văzut hidrocentrala de la Porțile de Fier, mănăstirea Sf. Ana, o perlă monastică situată pe jumătate în apă. Mănăstirea Sf. Treime din Strâmba-Jiu, jud. Gorj ne-a cucerit prin arhitectura splendidă, prin frumusețea locurilor și ospitalitatea cu care am fost primiți de Maica Stareță Marina Gligor, o creștină cu activitate monahală surprinzătoare, rar întâlnită. Ultimul reper turistic a fost Mănăstirea de la Tismana, unde este îngropat Sf. Nicodim. Formația corală „Doina codrului” a interpretat în lăcașele sfinte înzestrate cu o acustică deosebită, cântecele religioase: „Tatăl Nostru”, „Pre Tine, Pre Fiul”, „Miluiește-mă, Doamne”, ș.a. Clerul monastic din aceste mănăstiri au rămas uimiți de măiestria interpretativă a coriștilor lozoveni. Am fost cazați în condiții foarte bune și am servit masa la mănăstirile susmenționate.

Am trăit zile de neuitat, parcă am fost într-o altă lume, am uitat de grijile noastre cotidiene, ne-am purificat sufletele, am devenit mai optimiști, cu speranțe în ziua de mâine. În numele tuturor artiștilor, a călătorilor, aducem mulțumiri dnei primar Maria Ursachi, directorului căminului cultural, Constantin Chilianu, care au făcut multe posibile și imposibile ca să se realizeze această călătorie de vis.

Doamne ajută tuturor în organizarea colaborărilor frumoase și prodigioase.

Râșcani

FESTIVALUL de la Negrești

MARELE PREMIU

Se acordă formației / ansamblului
de la **"GHIOCEL"**
CORLĂTENI-RÂȘCANI, REP. MOLDOVA

Consiliul Județean Vaslui,
Președinte,
Dumitru Bazălu

Primăria Orașului Negrești,
Primar,
Vasile Voicu

Asociația Obârșiei Negreștene,
Președinte,
Elvira Elena Grigoraș

CJCPCT Vaslui,
Director,
Lucian

Proiect cofinanțat de către Consiliul Județean Vaslui și Primăria Negrești

Toamna e bogată în chihlimbarul roadelor câmpului. Doldoră de rod sunt podgoriile ce aduc aroma belșugului și a bunăstării. Toată această bucurie pământească se încununează perfect cu una sufletească ce vine din râsuflul autenticității populare prin măiestria folclorului nostru. Cu aceste îndemnuri îi găsim în activitățile de zi cu zi pe colaboratorii Casei de cultură Corlăteni, director Tudor Nenescu deja de zeci de ani. Și altfel nici nu poate fi. Deseori ei sunt mesagerii culturii râșcanene prin colectivele model: „Ghiocel”, ansamblul de dansuri populare, „Cimbrișor”, orchestra de muzică populară pentru copii, „Cosânzeana”, ansamblul de dansuri populare pentru maturi, „Sălcioara” ansamblul vocal-folcloric.

În perioada 12-13 octombrie 2013 la Negrești, Vaslui s-a desfășurat a V-a ediție a Festivalului Național de Interpretare a Cântecului și Dansului Popular cu genericul „Cântec, joc și voie bună la Negrești în bătătură” organizat de Consiliul Județean Vaslui, primăria Negrești, Asociația Obârșiei Negreștene. Parteneri au fost Centrul Județean pentru Conservarea și promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, Casa de Cultură Negrești, Centrul Școlar pentru Educație Negrești, L. T. „Nicolae Iorga”, Negrești. Scopul festivalului: facilitarea accesului la cultură pentru toată lumea, deschiderea de noi perspective pentru tinerii din comunitățile rurale, culegerea și prezentarea folclorului muzical al comunităților.

Juriul a fost prezidat de Lauren-

tură Negrești Pavel Dănuț și Grigoraș Elvira, coordonator de festival.

Au participat ansambluri de dans din Galați, Vaslui, Botoșani, Brașov, Piatra Neamț, Pogonești - România, Noua Suliță reg. Cernăuți, Drochia și Râșcani - Republica Moldova. Spre mândria noastră colectivul de dansuri populare „Ghiocel” din s. Corlăteni, s-a învrednicit de Marele Premiu al ediției a V-a a festivalului „Cântec, joc și voie bună la Negrești în bătătură”.

Întemeiat în anul 1997, ansamblul de dansuri populare „Ghiocel” din s. Corlăteni, Râșcani, are în repertoriul său o serie de creații autentice: „Ciuleandra”, „Cărășelul”, „Rața”, „Cioara neagră”, „Săsâiacul”, „Suita moldovenească”, „Hostropățul”, „Mărunțica”, „Joc de doi”, „Șapte pași”, „Suită țigănească”, „Ca la Nord”, „Suita bucovineană”, „Hora și Sârba”, „Hora și Bătuta”, „Sfârligul”, „Tropățica”, „Căluțul”, „Paraschița”, etc.

Colectivul se bucură de o mare popularitate atât în țară, cât și peste hotare, participă la numeroase festivaluri folclorice la nivel local, național și internațional. Secția raională Cultură Râșcani aduce calde felicitări membrilor ansamblului „Ghiocel”, conducătoarei Claudei Valah, directorului Casei de cultură Corlăteni, dlui Tudor Nenescu pentru opera de promovare și cultivare a tezaurului dansului popular și educarea tinerei generații în promovarea tradițiilor și obiceiurilor naționale.

țiu Ursache, realizator de emisiuni de folclor de la Radio Iași și membrii: coregraful George Ilașcu, compozitorul Marcel Iorga, profesorul și etnologul Dan Ravaru, directorul Casei de cul-

BECIUL TEODESIU

din satul Telenești

Printre edificiile seculare pe care le-a lăsat boierul Mihai Teodesiu și ginerele său Paul Gore orașului Telenești se numără și beciul din satul Telenești, așa îl mai numesc băștinașii. La acest beci puteai ajunge pe o cărărușă îngustă, care începe de la biserica din sat. De la început, beciul avea forma unui tunel, închis cu două porți mari: una era construită din lemn de stejar secular și a doua de fier. În interior, beciul era clădit din cărămidă și avea o lungime de 100 m și o lățime de 20 m. în care se puteau întoarce câteva căruțe. Acest beci masiv se găsește într-un loc pitoresc înconjurat de un iaz, vii, livezi de nuci și de codri. Familia Teodesiu își aduna în beci toată roada culeasă de pe moșiile sale. În orașul Telenești sînt două beciuri. Cel de-al doilea se află pe teritoriul moșiei Teodosiu și este mai mic după capacitate. După plecarea boierilor din Telenești, averea acestora a revinit statului.

La 28 iunie 1940, Basarabia românească a fost ocupată de Uniunea Sovietică. În anul 1949 și la Telenești a început colectivizarea forțată. Oamenii se împotriveau, doreau să aibă gospodăria lor. Atunci, sovieticii au organizat marea deportare de la 6 iulie 1949, când familiile din Telenești au fost smulse de la baștină și trimise sub pază în Siberia, Kazahstan și în alte regiuni îndepărtate ale imperiului. Colhozurile s-au îmbogățit cu averea confiscată de la cei deportați, o parte fiind furată de activiștii din sat. Țăranii au fost forțați să predea în colhoz tot ce aveau în gospodării: cai, boi, utilaj agricol.

Asemenea soartă i-a aparținut și beciului din satul vechi, conacului Gore de la clinica veterinară și de la muzeu, conacului Teodesiu de la școala rusă ș.a.

boierul Mihai Teodesiu

NOIE ROTARU,
doctorand UPSIC Chișinău

Odată cu fondarea colhozurilor, în anul 1949, puterea sovietică acapărează toate aceste edificii, inclusiv și beciul din sat, pe care-l trece sub proprietatea sa ca „Uscătorie și viticultură”. Deoarece în anul 1945 s-a dat în exploatare combinatul de vinuri din or. Telenești, vinurile, dar și legumele, fructele uscate au fost depozitate tot în acest beci. Începând cu anul 1965 și până în anul 1978, aici se păstrau doar vinurile colhozului „Dimitrov” organizat în anul 1949. În perioada anilor 1978-1993, beciul s-a aflat în averea sovhozului „Budăi”. În acest beci erau păstrați strugurii din care se făcea vin și soiurile de masă pentru a fi comercializate. Apa era cărată de la un puț mare, care astăzi este astupat.

În anul 1978, la cărmuirea tuturor sovhozurilor din raionul Telenești vine directorul-general dl Mocanu, din acest moment, aici au loc diverse schimbări. La inițiativa lui, pe acest teritoriu s-a amenajat o zonă de odihnă cu condiții excepționale de răgaz și pescuit ș.a. Dl Mocanu a reușit să sape o fântână, să ridice o construcție pe deasupra beciului și niște anexe, care au format un complex. La nivelul doi era destinat pentru primirea delegațiilor. Clădirea beciului avea un design deosebit. Pe pereții externi erau lipite, prin mozaic, niște compoziții. De exemplu, o tulpină de viță-de-vie cu struguri și un cocostârc în zbor, care începea la nivelul întâi și se finisa la nivelul doi; cel de-al doilea desen-mozaic reprezenta un țăran care mistuie vinul; desenul trei – țăranul scoate vinul din butoi și al patrulea – închină paharul, decor nemaipomenit de frumos. Din acea frumusețe n-a rămas nimic, doar niște risipituri.

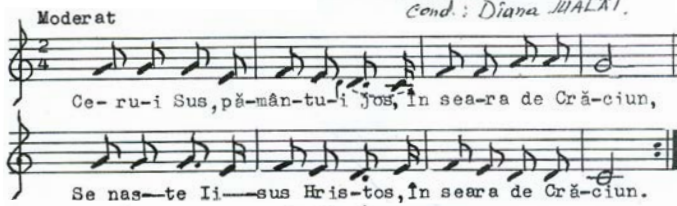

Colin de Crăciun

CERU-I SUS...

Inf.: Ansamblul Jelelelor
"CIOBANAS DE LA MIORI",
S. Parcova - Edinet,
Cond.: Diana HALĂI.

Ceru-i Sus, Pământu-i Jos,
(În Seara de Crăciun, *)
Se naște Iisus Hristos
În Seara de Crăciun.

Se naște pe fân uscat
Dumnezeu adevărat,
Tot pământu-i sărbătoare,
Ceru-i Sus, Lumea e mare,
Tot pământu-i sărbătoare
În Seara de Crăciun!
În Seara de Crăciun!

* Se repetă dupe fiecare vers.

CREȘTINILOR NOI ASTĂZI

Auzit de la interpretii ansamblului
Jelelelor "CIOBANAS DE LA MIORI"
din S. Parcova - Edinet,
Cond.: Diana HALĂI
"... de la Irina MÂNZATU (102 ani)".

Creștinilor, noi astăzi
Praznic mare-avem
Ca să-L putem cunoaște
Veniți la Vi-flă-em!

Că a născut în Lume,
Pe-quel ce așteptăm
Maria, maică Sfântă!
Veniți ca să-L vedem!

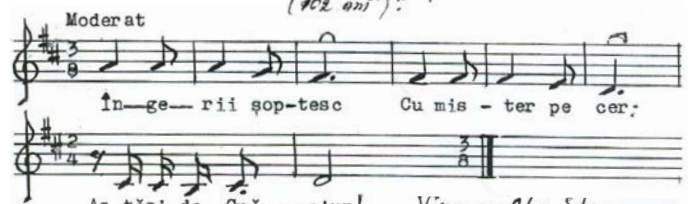
În paie, între rite,
Iisus este străin,
Să-i ducem și noi daruri,
Veniți la Vi-flă-em!

Să mergem cu păstori
Și să-L preamărim
Spe-g noastră mântuire
Veniți la Vi-flă-em!

ÎNGERII ȘOPTESC

Interpretat de Ansamblul Jelelelor
"CIOBANAS DE LA MIORI",
S. Parcova - Edinet,
Cond.: Diana HALĂI

"... l-am învățat de la Irina MÂNZATU
(102 ani)".

Îngerii șoptesc
Cu mistere pe cer:
Astăzi e Crăciun!
Lumi-nreși vestesc;
Domnul s-a născut,
Astăzi e Crăciun!

Vine-nalta Stea,
Ne v-a lumina,
Astăzi e Crăciun!

Cel ce s-a născut
Lumii amintind:
Astăzi e Crăciun!
Domnul s-a născut
Ca, de început
Astăzi e Crăciun!

TRE CRAI DE LA RĂSĂRIT

Inf.: Larisa BARANOVSKI,
S. Volovița - Soroca, căsu-
terită în Strășeni.

Trei crai de la Răsărit, *)
Noi Steaua ne-am pornit,
Trei Crai de la Răsărit,
Noi cu Steaua ne-am pornit.

Stea-ua sus răsare
Ca o taină mare,
Stea-ua strălucește
Și Lumii vestește;
Că astăzi curată,
Prea nevinovată -
Fecioara Maria
Naște pe Mesia
În oraș vestit,
Vefleem numit.
În oraș vestit,
Vefleem numit.

* Primele 2 versuri ale strofei se repetă de două ori.

* Valorile noastre netrecătoare

O interpretă din Cantemir cucerește publicul meloman din România

STELA BOTEZ, o tânără interpretă originară din Pleșeni, r. Cantemir, stabilită de ceva ani la Cahul, a reușit să obțină trei premii de valoare în doar zece zile, la concursurile de cântec desfășurate pe parcursul lunii lui Brumar în or. Baia Mare, Zlatna și Ocna Mureș, cucerind, astfel, publicul din România nu doar prin folclorul din Codrii Tigheciului, ci și prin romanțe.

Tânără interpretă a obținut trei premii importante la trei concursuri desfășurate în perioada 1 - 10 noiembrie a. c.: la Festivalul Național de Folclor „Mureș, pe marginea ta” din Ocna Mureș, jud. Alba, Stela Botez a obținut Premiul II cu doina „Uite-te lume la mine” și cântecul de dragoste „Măi Ionel, când ai pleca”; încă un Premiul II i-a revenit Stelei la Festivalul Național de Romanțe „Poveste de toamnă” din Baia Mare, jud. Maramureș, unde a interpretat romanțele „Car frumos cu patru boi” și „Smaranda”. Aceleași romanțe i-au adus interpretei Marele Trofeu al Festivalului Național de interpretare a romanței

„Te-aștept pe același drum” în memoria Valer Ponoran, desfășurat la Zlatna, jud. Alba.

Revenită acasă, Stela Botez a declarat pentru presă următoarele: „Am trăit clipe de neuitat la Zlatna, nici nu m-am așteptat ca eu, basarabeancă fiind, să iau Premiul Mare. Acest

Trofeu este cel mai important premiu în cariera mea interpretativă de până acum, de aceea, mă simt onorată să-l am în portofoliul meu artistic. Acest concurs mi-a adus bucuria de a cânta pe aceeași scenă cu maestrul Ovidiu Barteș, un virtuos violonist și un om cu suflet mare, cu muți alți artiști ai neamului”. Tânără interpretă a mai consemnat că a participat pentru prima oară la un concurs de romanțe și, pentru ea a fost o descoperire faptul că știe să cânte romanța autentică românească.

ION DOMENCO, or. Cantemir

Solicitată de corespondentul nostru, Natalia Bolocan, șefa căminului cultural din com. Pleșeni, Cantemir, conducător al ansamblului de cântece și dansuri populare „Glia” din localitate, care a fost și una din îndrumătoare Stelei, a declarat că, indiscutabil, se mândrește cu succesul Stelei Botez. Este o adevărată performanță, pe care, la sigur, trebuie s-o împartă cu bunul ei tată, Gheorghe Botez, la fel un mare împătimit de frumos, care a cântat și a iubit mereu cântecul popular și căruia în satul natal, Pleșeni i-a rămas „porecla” de „Suruceanu”, atât de mult se aseamănă vocea dumnealui cu a lui Ion Suruceanu. Desigur, a spus dumneai, reușitele Stelei sânt și meritul mamei, Viorica, care a știut să-i cultive din fragedă copilărie dragostea pentru folclorul nostru, dovadă fiind și evoluările anterioare ale fiicei la Festivalurile de muzică populară „Asta-i floarea lui Sulac”, „Tamara Ciobanu”, Festivalul Doinei ș.a.

Festival concurs regional al cântecului popular „TEODOR NEGARĂ”

În galeria oamenilor de vază a raionului Ocnița, nu în ultimul rând, se află Teodor Negară născut la 15 ianuarie 1943 în s. Sauca, fost solist al Orchestrei de muzică populară „Folclor”, Artist emerit din Moldova. Măria Sa cântărețul a înregistrat peste 250 de creații populare. S-a stins din viață la 9 octombrie 2006. În anul 2013 ar fi împlinit 70 de ani, dar n-a fost să fie... A fost înhumat la Sauca, la baștină.

În urma insistenței primăriei Sauca, Serviciului Cultură Ocnița, cu acordul Ministerului Culturii, Consiliul Raional prin Decizia nr. 1/3 din martie 2013 a aprobat inițierea **Festivalului regional al cântecului popular „Teodor Negară”** cu participarea orchestrelor de muzică populară, interpreților de folclor național din raioanele de nord și a artiștilor profesioniști din republică.

Obiectivul principal al festivalului a fost comemorarea vestitului interpret al cântecului popular T. Negară.

Și iată că în ziua decesului cântărețului, în incinta Casei de Cultură din s. Sauca s-a desfășurat evenimentul.

7 ani în neființă

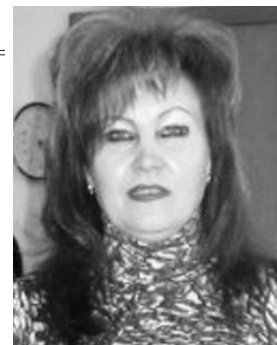
În dimineața tragică de părăsirea a lumii noastre de către Teodor Negară (09.10.2013) deasupra satului Sauca răsunau cântecele marelui interpret. În același timp la mormântul

lui din cimitirul satului se adunaseră multă lume: conducerea satului în frunte cu dna Iraida Jitari (primar de Sauca), reprezentanți ai Consiliului Raional în frunte cu A. Țopa – vicepreședintele raionului, prieteni ai lui T. Negară – dnii N. Glib, P. Neamțu, Artiști ai poporului, Diana Dicusari și Oleg Volontir corespunzător director și director adjunct la Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Adrian Negară - fiul răposatului, rude, pedagogi, elevi, consăteni.

Parohul bisericii „Sf. Nicolae” din localitate, Valeriu Cuciureanu a inițiat slujba de pomenire a celui care a fost T. Negară, iar eleva gimnaziului din localitate Elena Dulgheri a ținut să menționeze că „*această toamnă ne-a reamintit că acum 7 ani în urmă T. Negară s-a reântors la Sauca când văile și dealurile erau „încremenite” de durere, copacii plângeau prin frunzele argintii, iar florile se ofileau atât de repede cum și-a trăit Domnia Sa viața – numai 63 ani.*

Dragă Teodor Negară! Îți purtăm dorul și îl alinăm în adierea cântecelor Domniei Voastre”.

Domnii N. Glib, P. Neamțu, A. Țopa în luările de cuvânt au comemorat maestrul, menționând că *T. Negară a fost un coleg, prieten, cântăreț, patriot care a proslăvit prin cântece compuse de el viața, meleagul natal, munca,*

LUDMILA BELONOȘCA,
șef Serviciu Cultură Ocnița

frăția. A avut prieteni în fiecare sat din Moldova și de aceea cântecul lui va dăinui. A avut o voce blândă și molcuță.

Ce-i prezenți au depus buchete de flori la mormântul maestrului și la mormântul poetului P. Zadnipru, care își doarme somnul de veci în apropierea prietenului său T. Negară.

Eveniment în premieră la Sauca

În foaietul Casei de cultură Sauca a fost amplasată o expoziție a meșterului popular Iurie Cucuietu din Drochia, o altă expoziție tematică a lucrărilor elevilor Școlii de Arte Ocnița secția *pictură, arta decorativă* și o expoziție tematică a elevilor gimnaziului Sauca.

Scena frumos gătită de sărbătoare era în așteptarea concurenților.

Prezentatoarea Mariana Edu-Popescu, anticipând deschiderea, a istorisit despre irepetabilul interpret ce a doinit dorul și omenia, a constatat importanța evenimentului, a nominalizat oaspeții festivalului și membrii juriului: Nicolae Glib – președinte, Artist al poporului, Ion Tomai – președintele raionului Ocnița, Andrei Țopa – vicepreședintele raionului, Diana Dicusari și Oleg Volontir, Petre Neamțu – dirijor al orchestrei „Folclor” a Filarmonicii Naționale „S. Lunchevici”, Artist al poporului, Ludmila Belonoșca – șef Serviciul Cultură Ocnița și Iraida Jitari, primar de Sauca.

După ce dl Țopa a declarat deschis Festivalul-concurs regional al cântecului popular „Teodor Negară”, ediția I-a, în scenă au evoluat rând pe rând orchestre și interpreți din ra-

ioanele Ocnița, Dondușeni, Drochia, Briceni, Râșcani și Glodeni.

Raionul Ocnița a fost reprezentat de orchestra „Rapsozii Nordului” a Consiliului Raional și interpreții Liuba Zadnipro, Ruslan Clim și Elena Pătrănică.

Pe parcursul festivalului au răsunat mai frecvent cântecele „Am crescut băieți și fete”, „Ascultă-mi, Doamne, rugăciunea”, „Veniți, puilor, la mama”, „Străinel ca mine nu-i”, „Ce liniște în codrul verde” și altele.

Necătând la temperatura nu prea adecvată din sală, atmosfera festivalului a fost încălzită de aplauzele spectatorilor.

A zis frumos prezentatoarea: „A cânta folclorul înseamnă a repeta vocea poporului, a culege ierburi de leac în câmpie, înseamnă a deschide ușa tuturor caselor, a vorbi cu inima, a afla cât e de verde frunza în timp și viață”.

La finele concursului, cu un recital de cântec au evoluat Ansamblul folcloric „Sălcioara”, s. Sauca, Orchestra de muzică populară „Rapsozii Nordului”, Orchestra de muzică

populară „Barbu Lăutarul” din or. Bălți cu soliștii Stela Melnic-Cotogoi, Anișoara Pascaru, precum cântărețul consacrat Nicolae Glib.

Între timp oaspeții au avut posibilitatea să vizioneze expoziția nominalizată.

Cine sunt învingătorii?

După mai multe consultări, juriul a făcut cunoscut publicul cu rezultatele concursului. Premiul mare – trofeul însoțit de un premiu bănesc și o medalie comemorativă a fost acordat Cristinei Bațura, interpretă de muzică populară din or. Drochia. De locul I s-a învrednicit Ruslan Clim (Ocnița) și Oxana Stati (Drochia). Locurile II și III au revenit Elenei Pătrănică și Liubei Zadnipro (Ocnița), lui Eugen Russu (Râșcani), lui Octavian Lungu (Briceni) și Cristinei Bârgan (Glodeni). Participanții au fost menționați cu diplome și medalii de comemorare.

Oaspeții despre eveniment

I. Tomai: „Evenimentul a avut loc. Îl comemorăm pe cel ce a fost un patriot al satului, raionului, republicii. Am

avut ocazia să-l cunosc personal. A fost un cântăreț, un prieten, un om cu inimă mare. Fără el am rămas mai săraci”.

N. Glib: „Festivalul a fost pregătit bine. Probabil ar fi cazul ca el să fie nu regional, dar republican, pentru ca aceasta o merită bunul meu prieten cu care am activat împreună 20 ani”.

P. Neamțu: „T. Negară a fost un creator de folclor. Cântecele lui nu se deosebeau cu nimic de cele ale poporului. Vreau să menționez că festivalul a fost o sărbătoare a folclorului nostru. M-a impresionat mult că în cadrul festivalului au evoluat mai multe orchestre, dar trebuie de spus că cea mai profesionistă a fost orchestra „Rapsozii Nordului”, condusă de Ghenadie Garaz”.

A. Negară: „Vă mulțumesc mult pentru omagiul adus tatălui meu. Sunt încrezut că de rând cu festivalul va avea continuitate și memoria tatălui meu, care și-a iubit baștina și oamenii ei”.

„Cultura e suflet omenesc în veșnică acțiune, tot mai departe și mai sus”
Lucian Blaga

Târgul Meșterilor Populari „La Nistru, la mărgioară” ediția a III-a

SILVIA FLOREA,
sp. principal, Secția raională Cultură și Turism, Soroca

Târgul Meșterilor Populari „La Nistru, la mărgioară” se desfășoară cu susținerea Consiliului Raional Soroca și a Secției Cultură și Turism

Timp de două zile orașul Soroca a fost gazda celei de-a III-a ediție a Târgului „La Nistru, la mărgioară”, ce a inclus expoziții ale meșterilor populari din republică și desigur cei, care nu lipsesc de la nici o manifestare culturală - neobosiții meșterii populari din orașul și raionul Soroca.

La ceremonia de deschidere a Târgului au luat cuvântul președintele r. Soroca dl Victor Său, primarul de Soroca dna Elena Bodnarenco; directorul Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial dn Diana Dicusari, șeful Secției Cultură și Turism Soroca dl Grigore Bucataru, care au menționat despre importanța păstrării, promovării și valorificării tezaurului culturii naționale. Au mai fost prezenți: dl Andrian Triboi președintele Uniunii Meșterilor Popluari din Moldova, dna Mariana Dobzeu, specialist la CNCPPCI.

Câmpia Sorociei transmite cu sfințenie din generație în generație farmecul meșteșugurilor artistice, folclorul nistrean. Este semnificativă desfășurarea Târgului „La Nistru, la mărgioară”, în Parcul de pe malul bătrânului Nistru, care poartă numele martirilor „Ion și Doina Aldea Teodorovici”.

Circa 50 de meșteri au venit să-și prezinte creațiile, dând să impresioneze vizitatorii prin lucrările confecționate cu multă iscusință și dăruire de sine. În mâinile lor lutul, lemnul, pânșile de porumb, lozia, piatra se transformă în adevărate capodopere de artă.

La Târgul respectiv ne-au bucurat cu prezența: frații Ruslan și Lilian Scutelnic din Chișinău, soții Iurie și Tamara Cucuietu din or. Drochia, ce se ocupă de confecționarea articolelor din ceramică. Constantin Posternac or. Chișinău, care a adunat în jurul său copiii, prezentându-le fluier, măști, confecționate din lemn, dl Valentin Colin, s. Pohoarne, Șoldănești, care a uimit vizitatorii prin minunăția obiectelor din lemn, dl Vasile Guțu, care a prezentat o varietate de butoaie pentru vin, dn Elena Platon, Chișinău, prezentă cu obiecte croșetate, Nina Djos, Chișinău, Valeriu Bostan din s. Chișcăreni, Sângerei și Viorica Bulat cu suveniruri confecționate din biser.

Adevărate perle au fost și lucrările confecționate din pănuși de către: Maria Celac din Rezina și Nina Țarnă din Orhei. Ludmila Cărpală a venit tocmai de la Lozova, Strășeni cu frumoase lucrări croșetate și țesute, Lucia Bergheu, Natalia Bijan,

Victoria Zamăneagră or. Soroca, Eugenia Moldovanu din Bălți și Maria Ciobanu din Fălești, Ion Lozan s. Cosăuți și Serghei Crîjanovski or. Soroca — prelucrarea artistică a pietrei; Mihail Bostan, Serghei Țaga — prelucrarea artistică a lemnului. Fantezia variată, măiestria și iscusința omului este un miracol. Câtă răbdare a fost depusă în lucrările meșterițelor în goblen și broderie: Valentina Boțoroga, Valentina Plop, Luminița Munteanu, Valentina Chiriac, Eleonora Brijataia, Olga Ranga, Vera Rusu s. Rublenița, Elena Culibaba, Lidia Țaga din or. Soroca.

Sorocenii nu au trecut cu vederea nici exponatele altor meșteri populari cum ar fi: Ludmila Prepeliță, s. Vasilcău, conducător al centrului model de meșteșuguri „Croșeta fermecată”; Nina Manea din s. Căinari Vechi, conducător al centrului model de meșteșuguri „Meșterița”, ce practică țesutul artistic.

Obiecte, suvenire, mobilă confecționate din lozie — toate acestea au fost expuse de către Lidia Manea, Nichita Manea, care instruiește un grup de tineri în cadrul centrului de meșteșuguri artistice „Sălcioara” din s. Rublenița. La acest capitol ne-au încântat și obiectele împletite din lozie de către dl Grigore Voloșciuc din or. Soroca.

Dar cât suflet și iscusință cuprind în sine costumele naționale, confecționate de membrii centrului de meșteșuguri „Fantezie” din Vădeni, conducător dl Simion Lungu.

Pentru a vedea cum se poate țese o catrință a fost susținut un master-class de către dna Serafima Lungu, care a însușit acest meșteșug de la mama ei. Cu lux de amănunte a demonstrat cum se urzește, se nividește, cu ce instrumente se lucrează la țesut. A prezentat un master-class și dl Serghei Crîjanovski din or. Soroca, care a arătat cum dintr-o bucată de piatră se pot confecționa obiecte de o rară frumusețe. Toate exponatele vernisate fermecau privirile prin originalitate, culoare, măiestrie artistică.

Pe parcursul desfășurării Târgului, publicul a fost delectat cu cântece și dansuri promovate de formațiile artistice din oraș, raion, printre care: ansamblul de dansuri populare „Vatra”, coregraf Mihai Chiriliuc, s. Racovăț; orchestra de muzică populară „Doina Nistrului”; interpretele de muzică populară — Marcela Vuicu, Cristina Braniște, premiante a mai multor festivaluri raionale și naționale; studiourile muzicale „Golden-Star”, conducător Ion Rotari, „Bravo-Star”, conducători Ludmila și Valeriu Ceban; formațiile folclorice „Țărăncuța”, s. Vădeni, conducător Simion Lungu, „Rostărița” din s. Bădiceni, conducător, Eugenia Crăciun; ansamblul de dansuri moderne „Elegance”, conducător Lucia Zabrian; studioul „Sound Track”, conducător Ruslan Zabolotnâi; fanfara de la Palatul de cultură Soroca, dirijor Mihai Boldescu.

Grigore Bucataru, șeful Secției Cultură și Turism Soroca:

„Am rămas mulțumit și împlinit de prezența numerică a meșterilor populari cât și de diversitatea genurilor de meșteșuguri tradiționale, prezentate la târg, de oamenii cu suflet mare, care au răspuns la invitația noastră“.

Oameni ce sfințesc locurile cu sudoarea muncii

Au trecut timpurile când țăranul în afară de lucrul său firesc de a semăna, crește și strânge roada, trebuia să practice și un anumit meșteșug pentru ași crea unele obiecte de trai, astfel meșteșugăritul alcătuia partea firească a habitatului rural iar abilitățile de creare a obiectelor de artizanat erau transmise în familie prin moștenire, din generație în generație, ca ceva necesar. Astăzi, chiar dacă trăim în secolul noilor tehnologii și tradițiile populare se dau tot mai mult uitării unii oameni din r. Ștefan Vodă nu se lasă provocării timpului și continuă să practice îndeletniciri moștenite. Asta pentru-că au copilărit și crescut în universul satului tradițional moldovenesc. Acolo au deprins dragostea pentru frumos, respectul pentru muncă și admirația pentru rezultatul muncii făcute cu drag.

De treceți de dealul Căușenilor - cea mai înaltă culme de prin părțile locului, ajungeți pe moșia satului Popeasca și de întrebați de vre-un localnic despre gospodarul Anton Port, cu siguranță veți auzi doar laude în adresa acestei personalități înzestrate de Dumnezeu cu mâini de aur și cuget creator. Dacă multă lume din mediul rural consideră lemnul drept un material folosit la încălzirea locuinței sau în construcții, atunci dl Anton vede în fiecare bucată de lemn un obiect de artă. Cei drept, doar după ce aceasta este prelucrată cu multă iscusință și pasiune. Este nevoie doar de puțină fantezie și mulți ani grei pentru a deprinde tainele meșteșugului. Chiar în locuința sa, și-a amenajat un muzeu unde îi familiarizează pe cei atrași de arta cioplitelui în lemn cu lucrările sale. Interesante-s sculpturile naive ce întru-chipează simbolic personaje din operele literare românești. Deosebite sunt icoanele, ele repropun lumea într-o dimensiune ontologică originală, dar servește mai ales experienței mistice, de înălțare către Dumnezeu, concomitent cu reprezentarea coborârii lui Dumnezeu în trupul uman și în lume, totul pentru a face vizibile realitățile duhovnicești, iar troițele, unele dintre ele sunt deja instalate la răspântii, ele seamănă credința în sufletele oamenilor.

Un alt promotor al meșteșugăritului este și Pavel Țăran din Cioburciu. Dl Pavel creează lucruri deosebit de frumoase din fibre vegetale. Arta acestui migălos meșteșug pe care îl practică de mulți ani

țăranul, dumnealui spune că a furato de la meșteri mai în vârstă având nevoie de timp mult pentru ca în fine să dea naștere unor lucrări valoroase. Lucrând cu îndemânare atât coșuri de diverse dimensiuni, cât și piese de mobilier, de la scaune și mese până la fotolii. Una din inovațiile curioase sunt cele câteva motociclete împletite totalmente din fibre vegetale care au fascinat multă lume la expozițiile locale și naționale.

Și dacă în trecutul îndepărtat de datoria bărbatului era să practice o abilitate populară unde era nevoie cât de cât și de o putere bărbătească atunci grijile femeilor erau

în principal hainele și țesăturile de interior. O parte din acest tezaur creat de partea feminină se utiliza în decorul locuinței iar cele mai prețioase opere erau stocate pentru a întregi zestrea tinerilor care urmau să se căsătorească. În mare parte acest gen al artei populare s-a dat uitării o dată cu dezvoltarea industriei, însă, există gospodine care n-au putut să lase nepăsător aceste valori ale neamului și continuă să le fructifice în contemporaneitate. Un exemplu demn sunt cele câteva doamne din Carahasani care au învățat bine lecția de a țese, coase și broda de la măicuțele și bunicuțele lor. Unindu-și puterile în 2006 meșterile creează Centrul de artizanat „Țărăncuța”, începu să mănuiască în așa mod firul încât să creeze valori de artă populară de la care nu-ți poți lua vederea, axându-se pe confecționarea portului popular, în scurt timp ele reușesc să bucure mulți artiști cu alese costume naționale. Astăzi de vizitezi Centrul „Țărăncuța” ai impresia că ai pășit în perioada când veșmântul popular era în

vogă. Aceste piese de patrimoniu impresionează prin diversitatea ornamentelor vegetale și cele astrale. Motivele frecvent întâlnite sunt: „pomul vieții”, „soarele”, „floarea de măr” (rozeta), „frunza de vie”, „steluța”, „roata”, „frunze și flori”.

Dna Elizaveta Pronoza din Talmaza a reînviat un meșteșug aproape uitat — împletitul din pănușe de porumb, pasiune pe care o practică de-o viață, pănușile fiindu-i o formă de joacă încă din copilărie. Din materialul neobișnuit execută pălării, poșete, obiecte decorative de mici dimensiuni, păpuși, cununi. În fiecare lucrare realizată pune o parte din sufletul ei de aceia deținătorul acesteia simte energia pozitivă a autorului bucurându-se de culoarea naturală a materialului.

Spiritul inventiv și iscusința a făcut-o și pe Ecaterina Dașchevici să practice un meșteșug neobișnuit — confecționează costume tradiționale în miniatură pe care le îmbracă pe micile sale păpuși. S-ar părea că este o ocupație copilărească, însă de la contactul vizual cu aceste păpuși realizezi că sunt adevărate obiecte de artă șlefuite timp îndelungat. Fiecare păpușă a sa este unică prin felul în care reprezintă portul popular a diverselor etnii, unele prezente și pe meleagurile noastre.

Am admirat cu pasiune aceste lucrări de artizanat la **Târgul meșterilor populari** din cadrul sărbătorii „**Așa-s toamnele-n Ștefan Vodă**”, eveniment organizat de către Consiliul raional în strânsă colaborare cu primăriile localităților.

Frapat de farmecul tezaurului popular am considerat de cuviință să scriu acest articol pentru că: **acești oameni inimoși merită de a fi cunoscuți drept exemplu merituos pentru tânăra generație. Ei sunt cei care ne mai păstrează tradițiile vii și ne demonstrează conștiincios că forța noastră este în rădăcinile pe care le avem, în informația genetică adunată de-a lungul mileniilor. Ei sunt cei care mai continuă să privească în adâncul vremurilor seculare, descoperind comorile uitate. Prin acești oameni ce sfințesc locurile cu sudoarea muncii realizăm cât suntem de bogați.**

Biblioteca publică Fălești *de la tradiție la modernitate*

În anul respectiv BPR „M. Eminescu”, Fălești a lansat proiectul „Biblioteca modernă — o șansă egală pentru toți” în cadrul Programului Novateca.

În urma implementării proiectului dat, biblioteca s-a ales cu: laptop, ecran cu tripod, videoproiector, sistemă acustică.

Scopul Proiectului — crearea serviciilor moderne de bibliotecă pentru copiii din familii social-vulnerabile și cu necesități speciale, abandonati, în situații de risc, orfani etc. și includerea lor în viața culturală și prevenirea izolării sociale.

Grupul-țintă — copiii beneficiari ai Centrului de Asistență Socială „Casa Speranței” și Complexului de Servicii Sociale „Pentru Voi” din or. Fălești.

Perioada de implementare a subgrantului — 12 septembrie/30 noiembrie 2013. Copiii de la Centrele sus numite au beneficiat de instruire și acces gratuit la internet, au participat la diverse activități culturale, concursuri bazate pe utilizarea mijloacelor IT. Am reușit să instruim copii în utilizarea IT și să stabilim relații de prietenie, de afecțiune.

După finisarea Proiectului vom continua să lucrăm cu acești copii, având ca parteneri „Asociația Obștească de incluziune socială a familiilor cu copii în situații de risc”, „Clubul Familiei” care activează în cadrul AO Progres prin Alternativă, Corpul Păcii.

Mulțumim din suflet colaboratorilor NOVATECA pentru ajutorul acordat în vederea implementării Proiectului, pentru răbdarea și amabilitatea de care au dat dovadă.

Veșnicia are nume

Ne zbatem mereu într-o cronometrie care ne unește de trecut și prezent prin ceia ce suntem, ce gândim, ce facem și ce lăsăm statornic în urmă. Chiar dacă cât am căuta, nu am găsi nicăieri o definiție pentru frumusețe, cu siguranță ea are un nume — ea este sămânța implantată în suflete precum un crez într-o veșnicie — iar veșnicia s-a născut la sat.

Pe dealuri îmbătrânite de bruma sfârșitului de toamnă am coborât în zi de duminică spre satul Șercani, căci o mână de oameni harnici și gospodari s-au adunat la Casa de cultură unde i-a chemat sufletul și conștiința.

Și pentru că vorba: „Nasc și la Moldova oameni” este atât de plină de har și adevăr, satul Șercani a dat și el naștere unor personalități de valoare, una din

ele fiind Feodosia Furculiță — femeie general din Moldova, care a știut să poarte cu demnitate epoleții posedând o intelectualitate indiscutabilă și gândire cumpătată.

Astfel, la inițiativa dnei Liuba Dolghi și cu ajutorul lui Dumnezeu și al localnicilor, în Casa de cultură a luat viață un muzeu al satului elucidând și unele aspecte ale activității regretatei Feodosia Furculiță care a contribuit substanțial la prosperarea vieții sociale și culturale a satului ei de baștină.

Potrivit ritualurilor creștine, în memoria dnei s-a organizat slujbă de pomenire și a avut loc sfințirea muzeului și a întregului lăcaș cultural.

Muzeul conține exponate vechi adunate de la oamenii din localitate și a impresionat mult ochii celor prezenți.

La inaugurarea acestui eveniment a fost prezent primarul comunei Pohrebni — Veaceslav Godoroja, șeful Secției Cultură — Gheorghe Guriuc, precum și artista poporului — Valentina Cojocar, o bună prietenă a familiei Furculiță, care a venit cu gânduri frumoase și omagiu răposatei.

După slujba divină și vizitarea muzeului, pentru că s. Șercani are obiceiuri și tradiții milenare, în sala festivă a avut loc manifestarea „Toiagul greu al păstoriei” desfășurată în cadrul concursului raional „Obiceiuri din străbuni”, ctitori Secția Cultură în colaborare cu autoritățile locale.

Sărbătoarea a inclus cele mai frumoase obiceiuri și tradiții păstorești, cântece, teatralizări prezentate de formațiile de artiști amatori din localitate: „Țărăncuța” și „Haiducii”, conducător Leonid Burduniuc, precum și un un buchet de melodii aduse în dar de îndrăgita interpretă de muzică populară Valentina Cojocar.

Cu un mesaj a venit și Valeriu Malic, agent economic din sat care se ocupă cu creșterea caprinelor și care prin vâtoarea vremurilor păstrează în-deletnicirile strămoșilor, afirmând că asta îi dă satisfacție sufletească. Cuvinte frumoase a spus și despre Feodosia Furculiță pe care alții au numit-o „Domamna de Fier”, „Margaret Thatcher a

Vămii”, iar dumnealui ne-a spus mai simplu că a fost pur și simplu o „femeie de aur”, căreia i se luminau ochii, de fiecare dată, când cineva se adresa cu o întrebare referitor la localitatea de baștină, unde revenea de fiecare dată fericită ca un copil.

Și pentru că și-a adus un aport în măsurabil asupra localității: a contribuit la gazificarea satului, la inaugurarea celui mai frumos izvor de prin părțile locului și la multe alte lucruri de valoare s-a venit cu propunerea ca cu aportul rudelor și prietenilor, autorității locale să se instaleze un bust în localitate. Sperăm ca ideea să prindă suflare cât mai curând.

Timpul este asemeni unui negus-

tor: el ne vinde scump lacrimi, suferințe, bucurii, speranțe, vise, gânduri... ca într-un final să ne cedeze la un preț de nimic morții. Însă după cum afirma cineva că atunci când va fi să mori: să nu privești la întunericul de înaintea, dar la lumina pe care ai lăsat-o în urma ta.

Secția culturală mulțumește acelor oameni neobosiți creatori de lucruri valoroase, celor care au contribuit la înveșnicirea culturii și artei frumousului. Mulțumim colaboratorilor Casei de cultură în persoana directorului Leonid Burduniuc.

Și să nu uităm: „A trăi frumos – înseamnă a trăi veșnic”!

ÎNTÂLNIRI DE NEUITAT LA DROCHIA

În această toamnă blândă și nespuse de frumoasă, la inițiativa colectivului Bibliotecii pentru copii am avut două întâlniri ca două povești, desigur la Drochia. Cel mai frumos oraș din Moldova. Și, cred, că așa va rămâne pentru toți acei, care i-au traversat străzile, i-au bătătorit cărările, i-au ascultat suspinele. Și încă de aceia, că și eu am văzut lumina zilei pe aceste meleaguri iar sătucul meu natal, în care am copilărit, este Sergheuca. Mic de o șchioapă. Îl poți lua în brațe, alina, săruta. Aici se odihnesc bunicii, părinții mei și aproape toți colegii cu care am învățat.

Și dacă vorbim de Drochia, vă pot spune că aici, am întâlnit niște oameni minunați, profesioniști, responsabili de ceea ce fac. Cu multă dragoste și dăruire de sine a pregătit aceste întâlniri colectivul Bibliotecii pentru copii, condus de Silvia Zaporajan împreună cu bibliotecarele Elena Grițco și Aliona Munteanu. Moderatoarea Nina Vacaru (bunicuța cu povești) a fost atât de aproape de sufletele copiilor, împreună cu trăistuța făcătoare de minuni, încât ne-a fermecat și pe cei maturi nemaiavând de copii.

Vreau să aduc sincere mulțumiri și colectivului grădiniței nr. 5, directoarei Lidia Guțu, metodistei Ludmila Cojocar, educatorilor, care împreună cu copiii

ne-au pregătit o atmosferă de sărbătoare dând dovadă de competență și dragoste în ceea ce fac. Copilașii au fost extraordinari, adevărate vedete.

Nu pot să trec cu vederea nici întâlnirea cu elevii de la LT „M. Eminescu”, care împreună cu învățătoarele Vera Postovic și Lidia Târnovschi au pregătit și prezentat un adevărat spectacol, ca niște adevărați actori, în costume splendide, cu mult talent și pasiune au înscenat poeziile, povestirile și legende din creația mea.

Mulțumesc tuturor participanților la aceste întâlniri de suflet și în special colectivului Bibliotecii pentru copii, din inițiativa căruia s-au organizat aceste extraordinare manifestări, pentru care au depus mult efort și dăruire de sine și care îmi vor rămâne în suflet pentru totdeauna.

Domnul să vă aibă în pază și până la noi întâlniri.

Cu mult drag A. Zaporajanu

Zilele trecute, la Biblioteca pentru copii, în cadrul proiectului „Acasă spiritului nostru”, a fost în vizită scriitoarea Ada Zaporajan, originară din s. Sergheuca, r. Drochia. Colaboratorii bibliotecii, împreună cu colectivul grădiniței nr. 5 (director Lidia Guțu, metodist Ludmila Cojocar) au pregătit o întâlnire de neuitat pentru copiii din grupele mare și pregătitoare cu scriitoarea A. Zaporajan, autor a multor poezii și

cântece pentru copii.

Copiii, împreună cu educatoarele Angela Bugai, Ala Vomu și Svetlana Moraru au prezentat un recital de poezie și au interpretat cântecele zglobie ale scriitoarei. Moderatoarea Nina Vacaru — „bunicuța cu povești”, împreună cu micuții au citit ghidușile lui Vlăstărel, au ghicit ghicitori, s-au jucat. Totul era așa de firesc și minunat încât și scriitoarea s-a prins în joc cântând cu ei. Ea a rămas nespuse de mulțumită de talentul și cunoștințele copilașilor, de bunăvoința educatorilor. La finele întâlnirii, copiii au adresat diverse întrebări scriitoarei, i-au mulțumit pentru vizită și au invitat-o să mai vină în ospeție.

Tot în acea zi, întâlnirea cu Ada Zaporajan, a continuat la bibliotecă cu elevii claselor I-III-a la LT „M. Eminescu” și învățătoarele Vera Postovic și Lidia Târnovschi. Moderatoarea Nina Vacaru a creat o atmosferă fascinantă de povești încât toți cei prezenți s-au transferat în lumea copilăriei descrise în poeziile, cântecele și jocurile din creația autoarei. Cu mult drag elevii au oferit scriitoarei pâine, sare și flori, au recitat poeziile și au cântat cântecele Adei Zaporajan.

Elevii clasei I-III-a, ghidați de învățătoarele Lidia Târnovschi, în costume splendide au prezentat înscenarea legendei anotimpurilor.

Întâlnirea a finalizat cu promisiunea, ca pe viitor, să mai fie organizate astfel de manifestări. Copiii au procurat cărți iar autoarea cu multă amabilitate le-a oferit autografe.

Colectivul bibliotecii pentru copii, or. Drochia

EPIGRAME

de Sergiu Cojocaru, or. Călărași

OPOZIȚIE CONSTRUCTIVĂ

La proteste urlă-ntruna

Un slogan: Guvernul jos!

Ca să vezi și miza-i una -

Mai lejer să-l pu...pe dos!

ANTIPOZI

Viciată de tertipuri,
Țara-și demonstrează nurii:
Sus un cer de stele-vipuri,
Jos un...cer de a le gurii.

Unei doctorițe

O, grațioasa ei mișcare,
De o tandrețe șoc ghidată,
Mi-a răscolit o rană, care
N-ași vindeca-o niciodată.

La o ceașcă de...

Neagră, mică și febrilă
La o doamnă dinainte,
De mai scapi în ea tăria,
Ești un domn... jos pălăria!

Lucoare Muscălească

De la răsărit ne vine,
Luminându-ne „feeric”
Și de veacuri ne tot ține -
Pe-ntuneric

GHIARE TARIFARE

Bat tarifele alarma,
„URSUL” iar și-arată nazul,
Numai cum muștește arma -
Trage mânios cu gazul!

UNUI OBSEDAT SOCIALIST

Să-i zic porc (ar fi pricina)

Dar am sesizat ad-hoc,

Că ași ofensa porcina

În raport cu-n DOBITOC!

SENECTUTE

Pensioara mea, „măreța,”
M-a lăsat perplex și mut...
De mă-ncumet să fac piața,-
Merg la moarte cu-mprumut.

Motivație

În Rai de nu mă voi ajuns,

E că mai caut un răspuns:

A fi sau a nu fi temei

Ispita alteia femeii?

RESTURI BOLȘEVICE

(vs uniunea vamală)

Râmători în agonie,
Scoși din vechea coștoreață,
Iar se vor băgați în față,-
Într-o nouă PORCĂRIE.

Blestem

Relele nu se mai curmă,
Căci avem un handicap:
Facem multe fără cap
Chiar cu mintea de pe urmă.

AVEREA vs PUTEREA
Deși ai bunăstare-n viață,
Te erodează disperarea:
Vrei să mai faci la doamne față,
Dar nu mai este bună starea.

TRAGICOMEDIE

(zadnipreană)

Moldovenii când se ceartă
Și nervoși „chilesc” de zvântă,
Fac din sfadă gen de artă:
Joacă, râd, bocesc și cântă!

Dragostea stare de război

Versată-n arta militară,
O doamnă (nu zic pe nedrept)
Mi-a declarat război aseară
Și-am dat o luptă...piept la piept.

CONSTATARE

Matematic, fie spus,
Evoluția deplină,
Vom avea-o ca-n Apus
După câțiva ani...lumină!

ȚEPEȘ-LEACUL BOLȘEVICILOR

În conjunctura actuală

Un VLAD i-ar da la socoteală,

Trecându-i printr-o procedură -

De A-CU-PUN-CTU-RĂ!

ÎN LOC DE REZUMAT

Am tot vorbit de pace și război,
Ne-am tot jucat cu focul și cu harul,
Am păcălit măsura și cântarul,
Dar mai cumplit ne-am păcălit pe noi.

GO (dacii)

Firul logicii de-l torci

Îți dai seama unde-i gafa:

Nu ai cum să scapi de porci,

Dacă nu sacrifici scroafa.

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.
Cod fiscal 1003600038636
Cont/decontare 22244011092
Cod plătitor TVA 0402143
BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru
cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.
Cod fiscal 1009600037527
Cont/decontare 222490100004601
BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău
cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,
str. București 68, etajul 3, of. 313.
tel/fax: (022) 202-555; 202-553.
mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciacovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Căntece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	Căntece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	30
14.	Și îngerii ca omul plâng (căntece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	Gânduri țesute-n suflet (căntece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
16.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
18.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
19.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
20.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	Cetatea de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

«MAGIA LITERELOR»

joc pentru copii (alfabet)

40 lei

«MAGIA CIFRELOR»

joc pentru copii (cifre)

35 lei

«POIENIȚA VERDE»

joc pentru copii (flora, fauna)

35 lei

«Magia Literelor»,
«Magia Cifrelor»
și «Poienița verde»
sunt jocuri propuse
copiilor cu vârsta între
4-10 ani.

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor—verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10
12.	Registrul proceselor—verbale ale consiliilor profesoriale	10
13.	Registrul proceselor—verbale ale ședințelor secțiilor	10
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim“ s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Adresa: or. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53
Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: notografprim@gmail.com
grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 12 (30)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
1	Ialoveni	70	61	(0268) 26 004
2	Orhei	68	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
3	Hâncești	41	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
4	Fălești	39	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
5	Edineț	35	92	Rodica Popa (0246) 22 648
6	Criuleni	39	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
7	Ungheni	34	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
8	Strășeni	30	71	Vera Schirlui (0237) 22 244
9	Anenii Noi	27	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
10	Călărași	26	90	Sergiu Cojocaru (0244) 20 840
11	Bălți	27	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
12	Șoldănești	28	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
13	Glodeni	23	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Briceni	22	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
15	Soroca	20	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
16	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
17	Râșcani	20	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
18	Ștefan-Vodă	19	67	Valentina Uță (0242) 22 648
19	Cimișlia	19	74	(0241) 22 648
20	Rezina	17	73	Angela Racu (0254) 24 412
21	Căușeni	20	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
22	Dubăsari	14	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
23	Telenești	14	97	Pavel Casian (0258) 22 648
24	Drochia	12	81	Petru Ababii (0252) 22 648
25	Cantemir	13	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
26	Florești	10	119	
27	Leova	11	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
28	Dondușeni	10	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Ocnîța	9	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
30	Chișinău	7	68	
31	Sângerei	6	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
32	Cahul	4	103	(0299) 22 255
33	Basarabeasca	2	25	(0297) 21 043
34	UTAG (Ceadăr-Lunga)	1	81	
35	Taraclia	0	52	

Total tiraj: 765 ex.

DIPLOME
INVITAȚII
AFIȘE
BUCLETE
ECUSOANE
CĂRȚI DE VIZITĂ

de la 5 lei per exemplar + design
de la 3 lei per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design
de la 8 lei per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design

„Acasă la Noi e ca la Noi Acasă”

Școala de Arte s. Cojușna, Strășeni

Oameni ce sfîțesc locurile cu sudoarea muncii

r. Ștefan Vodă

Ansamblul de dans popular Ghiocel s. Corlăteni, r. Râșcani

